ToP

149

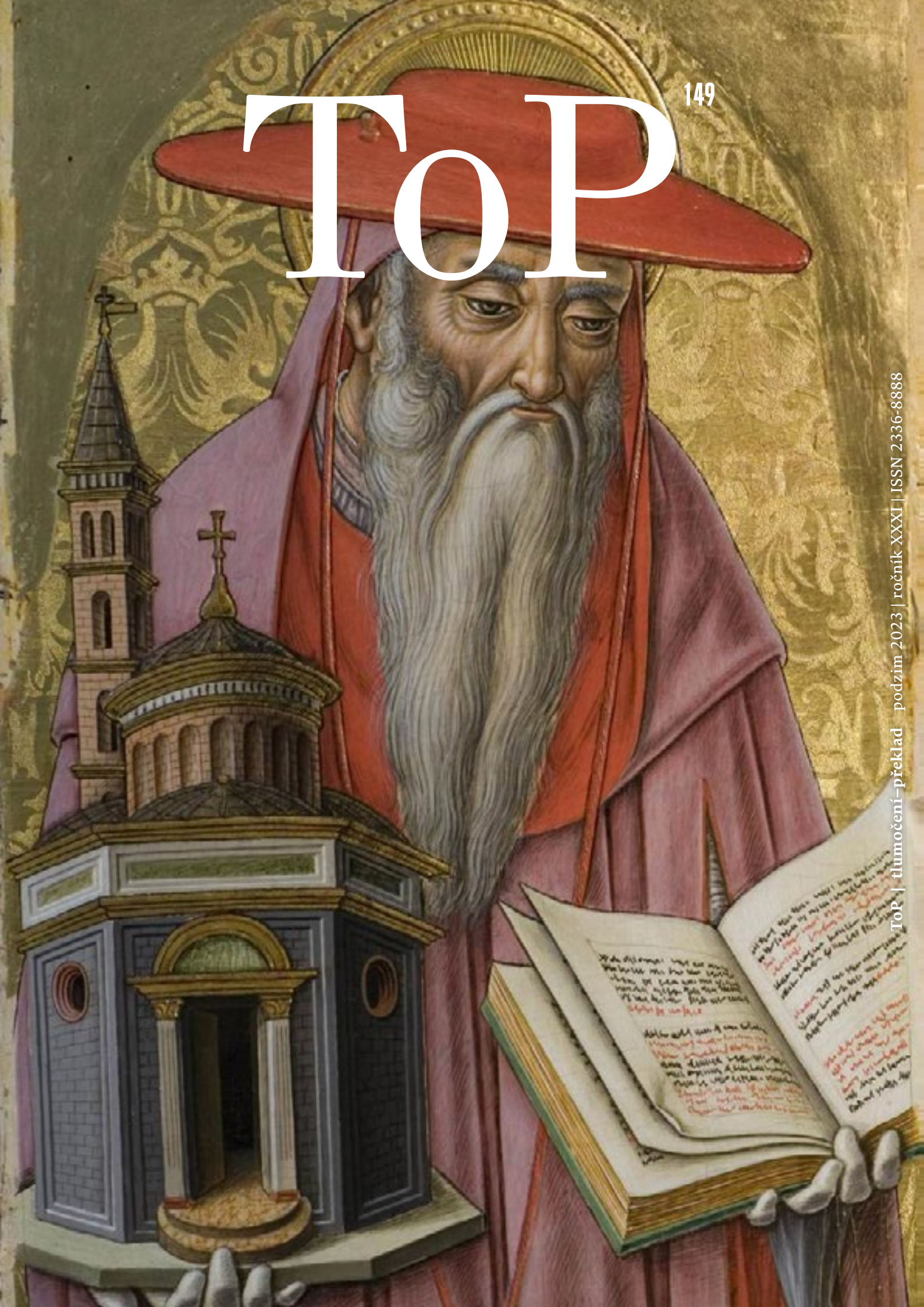

ToP | tlumočení–překlad podzim 2023 | ročník XXXI | ISSN 2336-8888

Obsah

Obrázek z obálky 4

Termínovka 4

30. Jeronýmovy dny 2023 5

Z translatologické bibliografie *I. Čeňková* 6

Přehled pracovních jednání, jichž se účastnili zástupci JTP a OS JTP od ledna 2023 7

Hodáková Soňa, Kognitivne procesy a osobnosť v tlmočení: čo prináša ich výskum študentom? (recenze) *I. Čeňková* 8

Julia Poger – Know Your Worth 9

XXI. medzinárodná konferencia Odborná komunikácia v zjednotenej Európe 11

Skopolev *Jana Pokojová* 13

Honoráře v zahraničí 14

Odchyceno na sítích: President Pavel u českých tlumočníků v evropských strukturách 17

Soutěž: kdo tam nepatří? 17

Jeroným i Pavel – ze Zlíchova, V Augsburgu, Římě i Adelbodenu 18

Associazione Roma *V. Krejčíková* 19

Překladatelské ceny 21

Průzkum: Jak žijí spisovatelé a překladatelé v České republice 23

Pozvánka na návštěvu Klementina 23

Jak u nás probíhá lokalizace počítačových her *T. Poledníková* 24

Nejčastější chyby při tlumočení do českého znakového jazyka na lexikální a sublexikální rovině *N. Hynková Dingová* 26

Povede se připravit jazykovou zkoušku z českého znakového jazyka jako cizího jazyka? *M. Brožová, M. Dudková, T. Kováčová* 29

Podzimní jeronýmský výlet *A. Šourková* 31

Nominace na Cenu Františka Filipovského za dabing 32

Dále vyšlo, nebo vyjde… *A. Šourková* 34

Software
Translation
Artwork
Recording

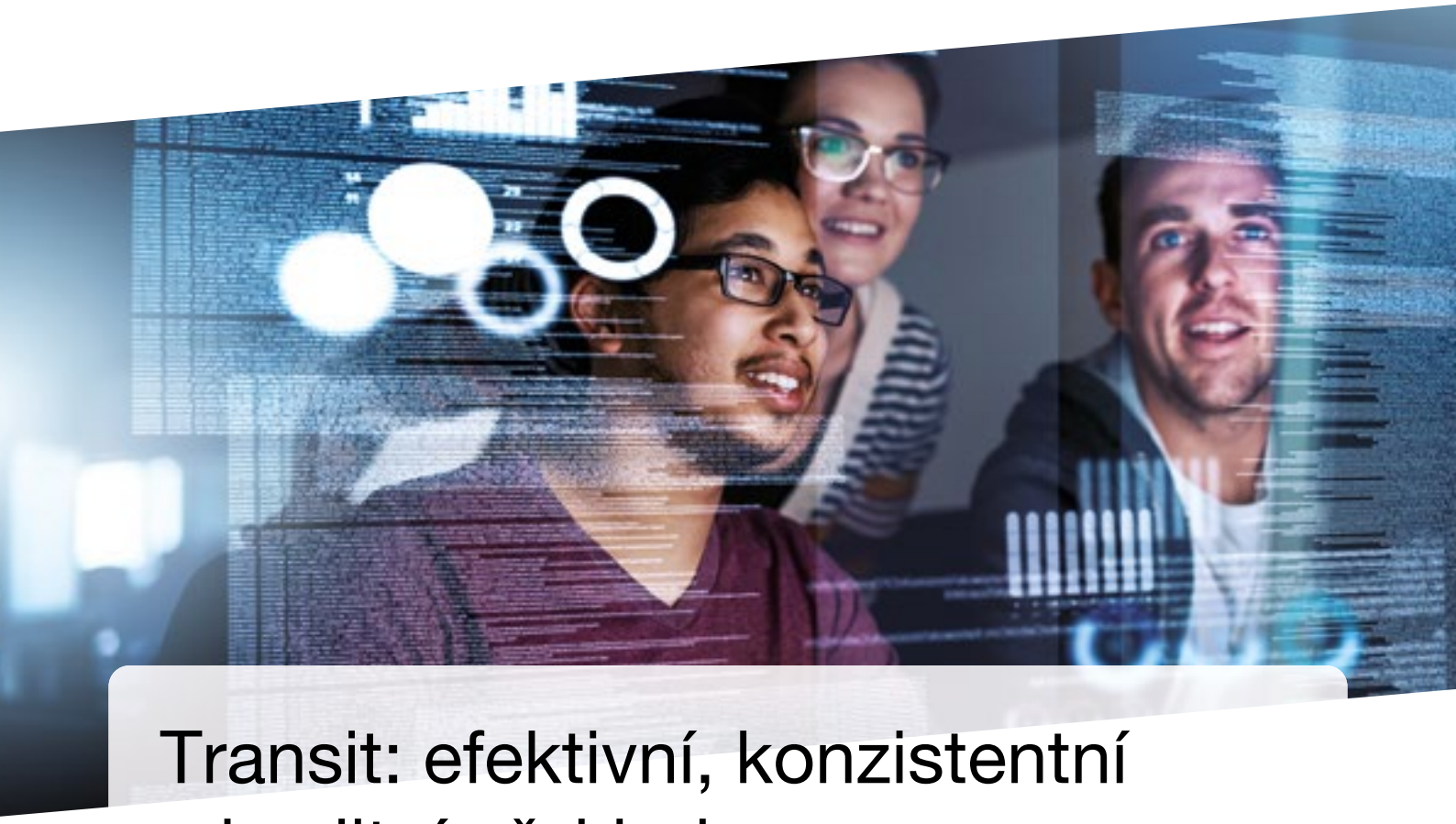

Transit: efektivní, konzistentní a kvalitní překlad

- Nižší náklady a menší časová náročnost na překlady a lokalizaci
- Rychlejší návratnost investice
- Pracovní platforma pro veškeré projekty v oblasti překladu a lokalizace ve všech formátech a ve všech jazycích
- Zajištění kontroly nad výsledky překladu a práce s terminologií
- Podpora standardních a výměnných formátů (např. pro projektové balíčky z SDL Trados, SDL WorldServer a MemoQ, XLIFF atd.)
- Flexibilní licenční modely (lokální licence, plovoucí licence, časově omezená licence, IaaS, SaaS)
- Celosvětová síť podpory
- Vysoká úroveň kvality překladu díky neustále dostupnému kontextu a terminologii
- Morfologická podpora pro více než 80 jazyků a jazykových variant
- Intuitivní práce s formátovacími znaky díky chytrému systému markupů
- Duální konkordantní vyhledávání jak ve výchozím, tak v cílovém jazyce
- Synchronizované náhledy pro všechny typy projektů
- Návrhy překladů z překladové paměti a systému strojového překladu ve stejném editoru
- Převod hlasového záznamu na text

www.star-group.net
praha@star-group.net
+420 233 355 377
+420 608 320 100

STAR Group
zal. 1984

Vývoj obsahu a software | Jazykové služby | Distribuce obsahu | Podpora digitalizace

TERMÍNOVKA

16. 9.
Předávání dabingových cen Fr. Filipovského v Přelouči
https://www.jtpunion.org/akce/vyhlaseni-vysledku-dabingove-souteze-ceny-frantiska-filipovskeho/

23. 9.
Podzimní Jeronýmský výlet do kláštera v Roudnici n. L.
https://www.jtpunion.org/akce/podzimni-jeronymsky-vylet-do-roudnice-nad-labem/

5. 10.
Vyhlášení ceny Josefa Jungmanna (Obec překladatelů)
http://www.obecprekladatelu.cz/

6. 10.
Přednáška na téma kvalita zvuku a ochrana sluchu při práci online – RSI (ASKOT)
https://www.jtpunion.org/akce/prednaska-na-tema-kvalita-zvuku-a-ochrana-sluchu-pri-praci-online-rsi/

12.–13. 10.
XXI. medzinárodná konferencia Odborná komunikácia v zjednotenej Európe
https://www.jtpunion.org/akce/xxi-medzinarodna-konferencia-odborna-komunikacia-v-zjednotenej-europe/

18. 10.
Mše svatá za tlumočníky a překladatele
https://www.jtpunion.org/akce/15-jeronymska-mse-svata-za-tlumocniky-a-prekladatele/

21. 10.
Česko-anglický seminář, finanční a daňová terminologie, i online
https://www.jtpunion.org/akce/cesko-anglicky-seminar-financni-a-danova-terminologie-i-online/

3.–4.11.
JERONÝMOVY DNY 2023 (třicáté, a sv. Martin)
https://www.jtpunion.org/akce/jeronymovy-dny-2023/

5. 11.
Prohlídka Klementina

30.11.
Kolokvium k 60. výročí založení oboru překladatelství a tlumočnictví
https://translatologie60.ff.cuni.cz/kolokvium-k-pripomenuti-60-vyroci-zalozeni-oboru-prekladatelstvi-a-tlumocnictvi/

Obrázek z obálky

Na obálku tentokrát náš dvorní grafik pan Šimon Sedláček vybral sv. Jeronýma, jehož autorem je Vittorio Crivelli (1444–1501 či později) a umístěn je ve Victoria and Albert Museu v Londýně.

Další zobrazení našeho patrona nám z cest zaslaly naše členky (str. 18). O Jeronýmových dnech, letos již třicátých, se můžete dočíst hned na další stránce.

30. Jeronýmovy dny

3. a 4. listopadu 2022
K-centrum
Senovážné nám. 23
Praha 1
prezenčně i online

Pořádá Jednota tlumočníků a překladatelů ve spolupráci s Asociací konferenčních tlumočníků ASKOT, Českou komorou tlumočníků znakového jazyka (ČKTZJ), Komorou soudních tlumočníků a soudních překladatelů ČR (KST ČR), Obcí překladatelů (OP), Ústavem translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (ÚTRL FF UK) a Evropskou komisí.

Zde předběžná témata programu, mnohé je ještě v jednání, průběžně aktualizovaný stav najdete na našich stránkách na adrese:
https://www.jtpunion.org/akce/jeronymovy-dny-2023/

Umělá inteligence – hrozba, nebo pomoc?

Host Askotu: Julia Poger. Znáte svou cenu? Marketing pro tlumočníky a překladatele. *Moderují Libor Nenutil a Barbora Tite, anglicky s tlumočením.*

Audiovizuální překlad

Novinky v soudním tlumočení a soudním překladu *(Komora soudních tlumočníků a soudních překladatelů ČR)*

Překlad pro divadlo z pohledu režie, dramaturgie a v neposlední řadě překladatele

Digitální překladatelské nomádství, ergonomie práce a překladatelského pracoviště *Jiří Toman*

Jak si ulehčit práci? Technologie ve službách překladatele *Martin Štulík*

Posteditace strojového překladu *Klára Kopecká*

Cenotvorba *Alena Suchá*

Tlumočení v ČZJ – jen tlumočit nestačí *(Česká komora tlumočníků znakového jazyka)*

Průzkum mezi překladateli a tlumočníky na Slovensku (cenotvorba, technologie, uplatnění absolventů v oboru) *Martin Djovčoš*

Průzkum mezi soudními překladateli (situace soukromých zakázek, ceny na volném trhu, produktivita práce) *Ina Maertens*

Kolokvium k 60. výročí založení oboru překladatelství a tlumočnictví na ÚTRL *Tomáš Svoboda*

30 let Jeronýma, 60 let ÚTRL, 10 let TEF *(Translating Europe Forum)*

Projekt UP-TRANS (Up-skilling Translators, tedy zvyšování dovedností překladatelů) *Tomáš Svoboda*

Aktuální trendy v oblasti překladatelských služeb *Radka Vegrichtová (ACTA)*

Účast po oba dva dny zdarma, registrace není nutná.
Změna programu vyhrazena.
Těšíme se na viděnou!
www.jtpunion.org

V neděli 5. listopadu pořádá ASKOT celodenní školení *Julia Poger – Know Your Worth*.
Více na str. 9.

Z translatologické bibliografie

Babel, časopis Mezinárodní federace překladatelů FIT, roč. 68, č. 5, 2022. ISSN 0521-9744.

V pátém čísle časopisu Babel z roku 2022 najdeme tradičně šest odborných studií, tentokrát zaměřených převážně na problematiku překladu v širokém slova smyslu. Postupně si je projdeme.

V úvodním příspěvku *Galyna Dranenko* z Národní univerzity v ukrajinském městě Černivci uvádí, že současná translatologie staví do centra své pozornosti samotného překladatele, kterého tímto zviditelňuje. Autorka se pak věnuje překladatelům jako postavám, které hrají hlavní roli i v novodobých literárních dílech. Svoji analýzu provádí na rovině kognitivní, kulturní i etické a to na základě tří překladatelských autobiografických metafixí, jednak románu *Portrait de traducteur en escroc* (Portrét překladatele coby podvodníka) od Bernarda Hoepffnera, *Partages* (Sdílení), jakéhosi deníku překladatele vedeného v průběhu jednoho roku, od André Markowicze a básnického překladového díla *Zétès* od Pascala Quignarda.

Druhá, rusky psaná stať, jejíž autorkou je *Ana Pejanović* z Černohorské univerzity, se zaměřuje na interpretaci autorské symboliky v literárním textu a na možnosti jejího překladu. Konkrétně pracuje se srbským originálem básně černohorského vladyky a básníka Petra Nejgoše *Noć skuplja vijeka* (anglicky vyšla pod názvem: *A Night More Precious than a Century*) a jejím překladem do ruštiny. Komplexní sémantiku symbolů autora dešifruje různými metodami: kontrastivní, etymologickou a interpretační analýzou, jak synchronní tak diachronní.

Ve třetím článku se autorky *María Jesús Machuca* a *Anna Matamala* z autonomní univerzity v Barceloně snaží zjistit, co je vlastně „neutrální hlas" a jak ho vnímají nevidomí posluchači (diváci) skrze zvukový popis obrazové scény (používá se rovněž termín „audio-komentář") u hraných filmů. Pro svoji zvukovou analýzu zvolily korpus audio-komentářů v katalánštině, angličtině a španělštině a poté je testovaly jak na zrakově handicapovaných probandech (31 poslouchalo španělštinu, 35 katalánštinu a 40 angličtinu), tak na osobách bez vady zraku (29 hodnotilo španělštinu, 46 katalánštinu a 31 angličtinu), aby se dozvěděly, co pod pojmem „neutrální hlas" rozumí probandi u ženského i mužského hlasu a to u všech tří vybraných jazyků. Záměrem autorek nebylo ani tak přijít s definicí „neutrálního hlasu", jejich snahou bylo spíše pochopit, co znamená „mít neutrální hlas", jelikož takto se to obvykle uvádí, když se někdo snaží vysvětlit, jak by měl audio-komentář znít.

Ve čtvrté stati se *Celia Rico* z univerzity Complutense v Madridu soustředila na strojový překlad a post-editaci. Klade (si) otázku, zda post-editace změnila charakter překládání či zda tyto dvě činnosti lze vnímat pouze jako dvě stránky jedné mince. Stále častěji zaznívají názory, že v blízké budoucnosti lidští překladatelé přijdou o práci a že jejich hlavním úkolem se stane právě post-editace překladů vytvořených umělou inteligencí. Autorka se podrobně věnuje různým aspektům post-editace a srozumitelným způsobem se snaží post-editaci demystifikovat. Navrhuje i kategorizaci jednotlivých směrů výzkumu pokud jde o post-editaci a vyzývá k další diskusi ohledně post-editace, a čím by tento výzkum mohl přispět pro translatologii samotnou.

Pátý příspěvek je od *Wang Yuechena* z Sunjatsenovy univerzity (Kanton, Čína). Autor si pro svůj výzkum vybral problematiku čínského překladu bible a jeho vliv na taipingskou vzpouru, která se odehrávala v letech 1850–1864 a začala jako rolnické povstání. Přišlo při ní o život až 20 milionů lidí a měla především náboženský charakter. Svou ideologii povstání vybudovalo na jediném možném výkladu bible a na snaze svrhnout vládu a nastolit čínské království nebeské. Autor porovnává klasický čínský překlad bible s touto tzv. Taipingskou biblí a zamýšlí se nad tím, jakou roli může překlad sehrát při rozpoutání vzpoury. Poukazuje zároveň na interakci mezi překladem a sociokulturním kontextem v Číně v daném období.

Šestý článek je od *Xu Cui* z Pekingské technologické univerzity a od *Li Dechao* z Hongkongské polytechnické univerzity, kteří si zvolili za své téma proměnlivost a zjednodušování stylu a jazyka při tlumočení a srovnávali je jak s netlumočenými, originálními projevy, tak s projevy přeloženými. Pracovali s jednosměrným multimodálním korpusem

LegCo+, který obsahuje právní akty Legislativní rady Hongkongu a jejich překlady i tlumočení, z kantonštiny do angličtiny, a rovněž s originálními plenárními vystoupeními pronesenými anglickými rodilými mluvčími v britském parlamentu.

IVANA ČEŇKOVÁ, ÚTRL FF UK

Babel, časopis Mezinárodní federace překladatelů FIT, roč. 68, č. 6, 2022. ISSN 0521-9744.

Poslední číslo časopisu Babel z roku 2022 obsahuje opět šest odborných statí, tentokrát čistě překladatelských. Podívejme se na ně podrobněji.

Úvodní článek od *Bai Liping* z Lingnan univerzity v Hongkongu se věnuje překladům blogů, ať už překladu v nich obsažených článků či jejich částí nebo komentářů, které blogger na svém blogu uvádí, nebo samotného obsahu blogu. Svůj výzkum o kvalitě překladu blogů autor postavil na případové studii překladů Rolanda Soonga v jeho vyhlášeném anglicky psaném blogu zaměřeném na Čínu a nesoucím název *EastSouthWestNorth (ESWN)*.

Ve druhém příspěvku, jehož autory jsou španělská badatelka *Ester Monzó-Nebot* z univerzity Jaume I. a její kolega *Miguel Llanos-Guerrero* z Mezinárodní univerzity La Rioja, si přečteme o inkluzivním jazyce, který však španělské instituce, jež určují jazykové normy, odmítají. Autoři studují možnosti inkluzívního jazyka (binárního či nebinárního) zejména při překládání komiksů, a konkrétně pak svoji analýzu provádějí na komiksu *Morgana* od Simona Kansara a Stéphana Ferta.

Třetí stať od *Gabriela González Núñeze* z texaské univerzity Rio Grande Valley přistupuje k překladu jako nástroji ideového transferu z Latinské Ameriky do Ameriky Severní a do celého anglofonního světa. Autor pracuje především s paratextovými strategiemi, jež byly přitom používány.

Ve čtvrtém článku *Lama Khalifah* a *Aseel Zibin* z Jordánské univerzity v Ammánu analyzují překlad arabských metafor do angličtiny na konkrétním překladu románu Naguiba Mahfuze *Zuqaq Al-Midaq* (z roku 1966), jenž vyšel v překladu Trevora Le Gassika pod názvem *Midaq Alley*.

Pátá stať je od *Despoiny Panou* z Vyšší církevní akademie v Aténách. Autorka si pro svůj výzkum vybrala problematiku překladů názvu jídel a potravin obecně v literatuře pro děti a mládež. Článek zkoumá překladatelské modely a strategie při převodu názvů různých druhů potravin a to v jazykové kombinaci angličtina-řečtina na animovaném seriálu *Captain Underpants* (česky uváděno jako *Kapitán Bombarďák*).

V posledním příspěvku čtyři čínští badatelé *Ren Xiaofei*, *Zhang Chuanrui*, *Zhu Chenshu* a *Chen Danlei* jednak z Jiangsu univerzity a Univerzity Zhejiang Gongshang přicházejí s analýzou překladů klasických čínských oper, kde je snaha o zachování snadné „vyslovitelnosti“, emocionality a „zpěvnosti“ originálu.

IVANA ČEŇKOVÁ, ÚTRL FF UK

Přehled pracovních jednání, jichž se účastnili zástupci JTP a OS JTP od ledna 2023

11. 1. CUIP, a.s. – jednání o záměrech překladatelské aplikace Tap2U za účasti JTP, OS JTP, ÚTRL, ASKOT
16. 1., 10. 3., 20. 3., 17. 4., 15. 5., 19. 6., 21. 8. – účast na zasedáních Rady ČMKOS
18. 1. porada spolupracujících subjektů s řešitelem grantu ÚTRL tlumočení ukrajinštiny
23. 1. jednání zástupců OS JTP s pracovníky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. v rámci mezinárodního projektu „ Increasing capacity of the trade unions in the Czech Republic“
28. 1. účast JTP a OS JTP na výstupním hodnocení pilotního kurzu ÚTRL FF UK tlumočení ukrajinštiny v rámci projektu podpořeného z NPO
10. 2. účast na pravidelném jednání pracovní skupiny pro překlad a tlumočení na půdě Ministerstva spravedlnosti
15. 2. jednání zástupců JTP a OS JTP s vedením DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentury o autorském právu
24. 2. účast zástupců JTP na spuštění projektu Ovace, podpořeného z Norských fondů a fondů EHP, na půdě Velvyslanectví Norského království
28. 2. jednání zástupců JTP o tlumočnické supervizi, Velvyslanectví SRN v Praze
24. 3. jednání zástupců JTP, OS JTP, ČKTZJ a ASNEP s poslankyní Evou Decroix na téma chybějící certifikované zkoušky z českého znakového jazyka na půdě Poslanecké sněmovny PČR
31. 3. a 16. 6. účast na pravidelném jednání pracovní skupiny pro překlad a tlumočení na půdě Ministerstva spravedlnosti
6. 4. vystoupení v Českém rozhlase, Speciál Radiožurnálu „Nahradí nás umělá inteligence?“
15. 5. Senát ČR setkání u příležitosti Světového dne Červeného kříže a Červeného půlměsíce, převzetí ocenění za podporu pomoci Červeného kříže obětem války na Ukrajině
17. 5. setkání výboru JTP a OS JTP s členy vedení spřátelených organizací Obec překladatelů, Překladatelé severu, Asociace spisovatelů v návaznosti na ukončený projekt financovaný z Norských fondů, s výhledem na kroky v oblasti autorských práv pro překladatele.
22. 5. jednání o potřebě zajištění zkoušky z ČZJ a dostupnosti vzdělávání pro neslyšící na půdě PS PČR za účasti poslankyně Decroix, vládní zmocněnkyně Kláry Laurenčíkové, zástupce veřejného ochránce práv, zástupce Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením a zástupců rezortů MŠMT, MV, MSp
30. 5. účast na Sněmu ČMKOS
13. 6. setkání výboru JTP a OS JTP s členy vedení spřátelených organizací Obec překladatelů, Překladatelé severu, Asociace spisovatelů
23. 6. natáčení interview s redaktorem České televize na téma, jak AI ovlivňuje práci překladatelů
8. 8. online jednání s předsedkyní ACTA
23. 8. jednání se zástupcem Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí o navazující spolupráci
31. 8. jednání s Mgr. Františkem Dobšíkem, předsedou Školských odborů, o pracovních podmínkách tlumočníků ve školství
6. 9. pozvání zástupců JTP na online schůzku k tématu dostupnosti vzdělávání pro neslyšící za účasti vládní zmocněnkyně Kláry Laurenčíkové a poslankyně Evy Decroix
18. 9. pozvání zástupců JTP na konferenci ASNEP, CAMP, Vyšehradská 51, Praha 2

Recenze

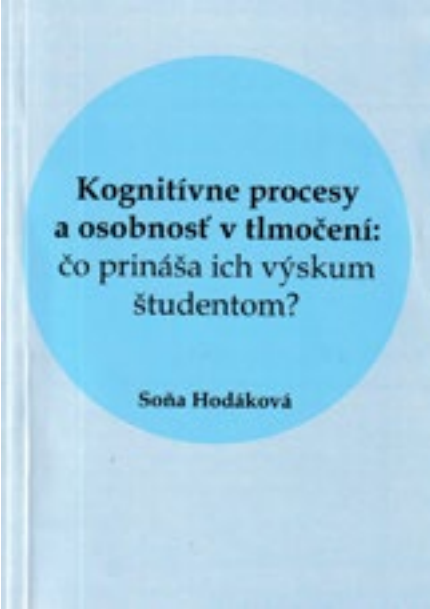

Hodáková Soňa (2022), *Kognitivne procesy a osobnosť v tlmočení: čo prináša ich výskum študentom?* Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 165 s., ISBN 978-80-558-1921-1.

V předkládané monografii Soňa Hodáková prokazuje hlubokou znalost problematiky a svoji jasnou představu, jak prezentovat závěry psychologicky orientovaných výzkumů zaměřených na vybrané kognitivní charakteristiky a osobnostní rysy v oblasti konferenčního tlumočení, a jak se zaměřit na jejich kontinuálně probíhající reflexi nejen v zahraničních a domácích vědeckých akademických a dalších odborných publikacích, ale i v diplomových (disertačních) pracích studentů oborů překladatelství a tlumočnictví na univerzitách na Slovensku, se zvláštním zřetelem na jejich přímé využití v akademické přípravě budoucích tlumočníků.

Interdisciplinární přístup je hlavním cílem a výstupem této monografie, jež vychází z habilitační práce autorky: chce nabídnout dosud chybějící komplexní pohled na možnosti rozvoje kognitivních a osobnostních charakteristik budoucích tlumočníků v průběhu celé jejich vysokoškolské translatologické přípravy. Interpretace existujících badatelských aktivit a jejich propojení s výsledky a zjištěními z vlastních výzkumů, jakož i prezentace relevantních slovenských a zahraničních vědeckých studií zejména z oblasti psychologie a teorie tlumočení představuje jakousi červenou niť, která jasně prostupuje celou monografii a určuje obsah jednotlivých kapitol a etap výzkumu samotné autorky, jakož i konkrétně formulovaná doporučení pro nácvik tlumočnických dovedností a zvládání kognitivní zátěže spojené s přípravou budoucích konferenčních tlumočníků.

Monografie má 136 stránek (+ 29 stránek příloh: s. 137–165). Počet uvedených a relevantně využitých zdrojů, jež mají vztah ke zkoumané problematice, představuje více než 170 položek, což svědčí o hlubokém vhledu a erudovaném přístupu autorky k zpracovávanému tématu. Soňa Hodáková se tématu kognitivních procesů a osobnostních aspektů v procesu tlumočení věnuje z různých úhlů pohledu již řadu let, což dokazuje i velký počet vlastních publikací uvedený v seznamu použité literatury. Monografie je tedy zralou syntézou jejích předchozích empirických výzkumů s řadou zcela nově usouvztažněných názorů, inovativních úrovní pohledu, závěrů a doporučení.

Autorka si vytyčila ambiciózní cíl – vědecky zdůvodnit opodstatněnost zařazení konkrétních prvků do výuky na základě závěrů z empirického výzkumu. V souvislosti s tím představuje ve své práci nejenom poznatky z psychologicky orientovaného výzkumu vybraných kognitivních a osobnostních charakteristik tlumočníků v procesu konferenčního tlumočení, jejich odraz ve vědeckých publikacích, ale také v závěrečných pracích studentů oboru překladatelství a tlumočnictví, jak zmiňuji již výše.

Monografie má celkem 6 kapitol (kromě Úvodu a Závěru) a řadu podkapitol a oddílů. Autorka postupuje velmi systematicky, logicky a konzistentně. Každá kapitola začíná uvedením do problematiky, jsou probrány základní a zásadní jevy a paradigmata s daným tématem spojená, konkrétní, zejména vlastní empirické projekty a výzkumy a následně doporučení pro výuku tlumočení. Publikace je určena odbornému publiku, které má dostatečný vědomostní základ v oboru i v používané terminologii.

V první kapitole (s.13–18) *Empirický výskum tlmočenia: od učiteľov k „outsiderom“ a „praktisearcherom“ a späť“* autorka velmi stručně, avšak výstižně naznačuje vývoj a tendence v oblasti výzkumu tlumočení v uplynulých desetiletích, s vědomím toho, že čtenář je v této oblasti poučený a znalý této tematiky. Vytváří si tak odrazový můstek k následujícím kapitolám, jež se věnují výstupům z výzkumů zaměřených na kognitivní dovednosti a osobnostní a povahové vlastnosti v kontextu profesionálního tlumočení i výuky tlumočení.

Druhá kapitola (s. 19–40): *Všeobecné a špecifické kognitívne zručnosti v tlmočení* podává komplexní přehled o výsledcích výzkumů zaměřených na vliv kognitivních dovedností na tlumočnický výkon. Autorka se soustřeďuje na úlohu obecných i specifických kognitivních procesů a dovedností, na úlohu paměti a zohledňuje zejména možnosti využití těchto výzkumných zjištění při přípravě budoucích tlumočníků. Zamýšlí se především nad tím, které kognitivní procesy se postupně díky praktického nácviku tlumočení ve výuce stanou automatizovanými. Kapitola končí – stejně jako všechny následující – konkrétními doporučeními pro výuku tlumočení.

Třetí kapitola (s. 41–46) *Od kognitívnych zručností smerom k osobnosti: kognitívny štýl v tlmočení* se věnuje kognitivním stylům a autorka tuto problematiku opět vhodně usouvztažňuje s výukou studentů oboru tlumočnictví.

Čtvrtá kapitola (s. 47–72): *Odraz osobnosti v tlmočení* se zaměřuje na vybrané a klasicky definované osobnostní vlastnosti (osa: introvert – extrovert; stabilita – labilita), jakož i na motivaci a specifické schopnosti jednotlivce, jež

ovlivňují proces tlumočení. V závěru kapitoly autorka navrhuje vlastní model využití kognitivních a osobnostních aspektů v procesu přípravy budoucích tlumočníků (s. 72).

Pátá kapitola (s. 73–93): *Zvládanie záťaže jako kľúčová schopnost v tlmočení i mimo neho* reaguje na výsledky celé řady zahraničních i vlastních výzkumů, týkajících se zátěžových a stresotvorných situací, jež dopadají na tlumočníky v procesu tlumočení. V této souvislosti autorka zdůrazňuje, že vysokoškolská příprava budoucích tlumočníků by měla směřovat ke komplexnímu rozvoji osobnosti, měla by naučit studenty zvládat náročné zátěžové situace, udržovat si duševní zdraví a psychickou pohodu. Připomíná zde i aktuální nedávnou a zcela novou zátěžovou situaci jak pro studenty oboru tlumočnictví, tak i pro jejich vyučující, tj. přechod na distanční výuku v souvislosti s pandemií covid-19 v roce 2020.

Šestá kapitola (s. 95–112): *Výskum v príprave budúcich tlmočníkov: veda v službách remesla?* do jisté míry uzavírá celou práci a reaguje zároveň na úvodní kapitolu věnovanou směřování empirického výzkumu v oblasti tlumočení. Autorka se snaží odpovědět na otázku, zda v podmínkách vysokoškolské přípravy budoucích překladatelů a tlumočníků na Slovensku existuje tradice vypracovávání závěrečných prací o problematice tlumočení, a zda a jakou přidanou hodnotu může mít diplomová práce pro studenty, kteří se připravují na vstup na trh práce a na profesionální kariéru konferenčního tlumočníka, a jakou roli zde hraje pedagogické působení, badatelské zaměření i samotná osobnost vyučujícího jak praktických tlumočnických seminářů a cvičení, tak i teoretických základů a metod výzkumu v tlumočení. Soňa Hodáková pracuje s korpusem 13 dizertačních a 232 diplomových prací odevzdaných vletech 2011–2021 na sedmi slovenských vysokých školách a zajímá ji, jaká tlumočnická témata jsou v závěrečných pracích především zpracovávána a zda jsou tyto závěrečné tlumočnicky orientované práce stabilní součástí tematické nabídky filologických studijních oborů připravujících překladatele a tlumočníky na Slovensku. Počet a šíře témat tlumočnických diplomových prací jsou vskutku obdivuhodné.

Již v úvodu jsem zmiňovala, že tato monografie je určena odbornému publiku, které má dostatečné znalosti o hlavních směrech tlumočnického výzkumu, jakož i o dalších otázkách z oblasti teorie a praxe tlumočení a styčných vědních oborů. Je to skutečně komplexní, přínosná a inspirativní publikace.

Prof. PhDr. IVANA ČEŇKOVÁ, CSc.
Ústav translatologie FF UK

Julia Poger – Know Your Worth

DATUM	**neděle 5. listopadu 2023**
ČAS	**celodenní, bude upřesněno**
MÍSTO	**Senovážné nám. 23, Praha 1**
JAZYK	**angličtina s možností tlumočení**
CENA	**4 500 Kč pro členy Askot, JTP, ČKTZJ; 5 500 Kč pro nečleny**

- Máte pocit, že vás klienti berou jako komoditu?
- Umíte je přesvědčit o tom, že právě vy poskytujete tu nejlepší kvalitu?
- Chtěli byste umět lépe vyjednávat?

Přihlaste se na seminář s Julií Poger:
https://askot.cz/akce/julia-poger-know-your-worth/

Dozvíte se:
- jak nejlépe vyjednávat jako tlumočník
- co se odehrává v hlavě kupujícího (a prodávajícího!)
- proč vás berou jako housku na krámě a vašeho kolegu ne

Seminář je otevřený všem tlumočníkům, ať už tlumočí dva roky nebo dvacet let. Vítáni jsou i čerství absolventi!

Po akci budete mít přístup do uzavřené komunity absolventů semináře, kde můžete sdílet zkušenosti, učit se od ostatních a dál se rozvíjet.

O lektorce:
Julia Poger je konferenční tlumočnice angličtiny, ruštiny a francouzštiny s třicetiletou praxí. Má za sebou tlumočení na nejvyšší státní úrovni, ale také prodej knih, obuvi a inzerce v novinách, což byla jedna z jejích prvních brigád. Celoživotnímu vzdělávání tlumočníků se věnuje dlouhodobě, nejen v oblasti marketingu. Je členka AIIC.

Absolvovat její seminář naživo v Praze je vzácná příležitost, kterou si, věříme, nenecháte ujít.

Novinky Nakladatelství Academia

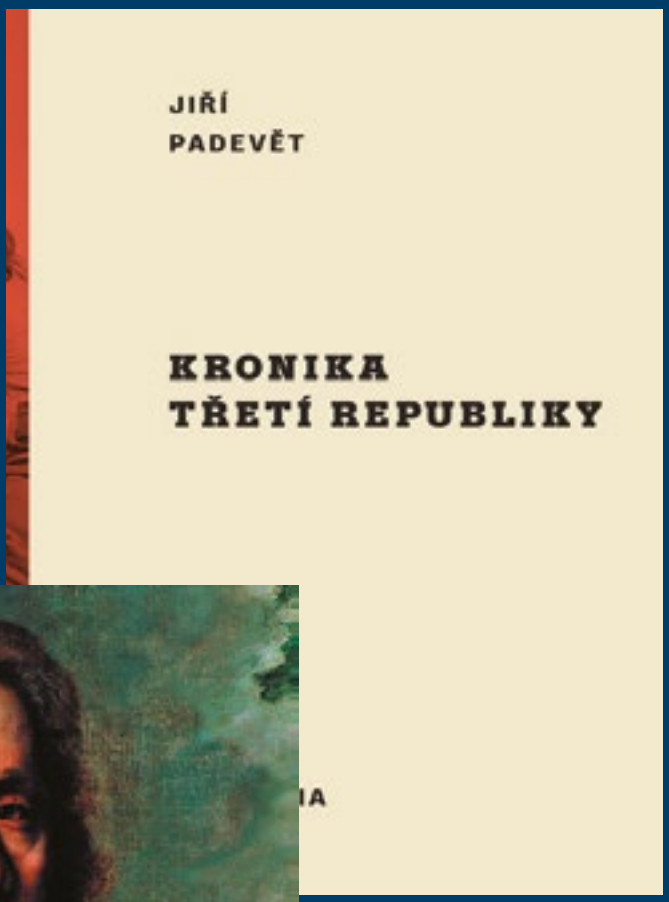

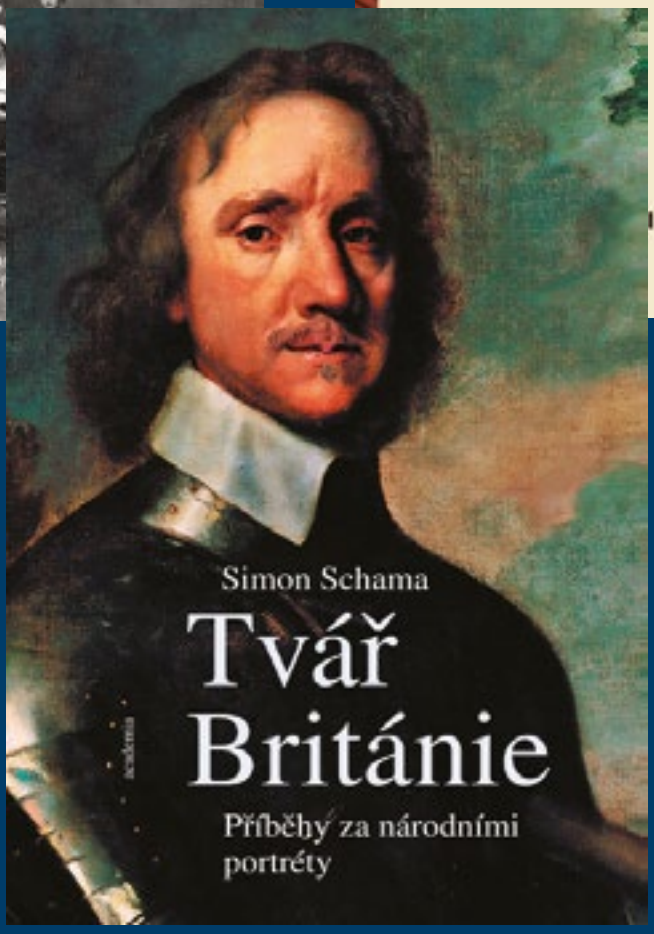

www.academia.cz

ACADEMIA NAKLADATELSTVÍ

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Katedra germanistiky FF UMB
Jednota tlmočníkov a prekladateľov, Praha
Riešiteľský kolektív projektu APVV-18-0115
Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy
Riešiteľský kolektív projektu KEGA 022UMB-4/2021
Využitie informačných technológií ako inovatívny faktor interdisciplinárnej edukácie budúcich prekladateľov a právnikov

XXI. medzinárodná konferencia

Odborná komunikácia v zjednotenej Európe

12.–13. októbra 2023 / Banská Bystrica

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,
srdečne Vás pozývame na medzinárodnú konferenciu, ktorá sa bude konať pri príležitosti Medzinárodného dňa prekladu. Cieľom konferencie je pracovné stretnutie odborníkov zaoberajúcich sa teoretickými aj praktickými aspektmi odbornej komunikácie vo viacjazyčnej spoločnosti a skúmaním jazykovej krajiny. Konferencia je zameraná na nasledovné vecné okruhy profesionálnej komunikácie:

- preklad právnych textov,
- jazyk odbornej komunikácie (charakteristika jazykových osobitostí odborného jazykového štýlu),
- terminológia a terminografia (tvorba a využívanie terminologických elektronických slovníkov a terminologických databáz),
- translatologické aspekty odborného textu a odbornej komunikácie,
- informačné technológie a interdisciplinárna edukácia v kontexte cudzích jazykov,
- jazyková krajina, jazyk v meste – od parciálnych otázok a rôznych kontextov skúmania po komparáciu v širokom spektre vzťahov a aspektov.

Odborníci zaoberajúci sa výskumom jazykovej krajiny budú mať možnosť prezentovať svoje poznatky a výsledky svojej vedeckovýskumnej práce v samostatnej sekcii zameranej na problematiku jazykovej krajiny.

Prípravný výbor konferencie:

doc. PhDr. Alena Ďuricová, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica,
Mgr. Jana Lauková, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica,
PhDr. Eva Molnárová, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica,
Mgr. Jana Štefaňáková, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica,
doc. PaedDr. Petra Jesenská, PhD., Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UMB Banská Bystrica

Garanti konferencie:

doc. PhDr. Alena Ďuricová, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica,
prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD., Katedra slovenského jazyka a komunikácie FF UMB Banská Bystrica,
doc. PaedDr. Zdenko Dobrík, PhD., Katedra germanistiky FF UMB Banská Bystrica

Rámcový program konferencie

12. októbra 2023

8.00–9.00	Prezentácia
9.00–9.10	Otvorenie konferencie
9.10–12.00	Prednášky v sekcii
12.00–12.30	Obed
12.30–14.45	Prednášky v sekcii
15.00	Terminologický seminár (Mag. Pavlina Lössl)

3. októbra 2023

9.00–12.00	Prednášky v sekcii
12.00–12.30	Diskusia, záver konferencie
12.30–13.00	Obed
13.00	Terminologický seminár (Mag. Pavlina Lössl)

Program bude aktuálne upravený podľa počtu prednášajúcich.

Záväzná prihláška

na medzinárodnú konferenciu
„Odborná komunikácia v zjednotenej Európe“

Meno a priezvisko, tituly:

_____

Názov pracoviska:

_____

Adresa pracoviska:

_____

_____

_____

Tel.: _____

E-mail: _____

Zúčastním sa na konferencii bez príspevku áno ☐ nie ☐
Zúčastním sa na konferencii s príspevkom áno ☐ nie ☐

Názov príspevku:

_____

_____

Mám záujem o rezervovanie ubytovania v študentskom domove 1 noc (15 €) áno ☐ nie ☐
☐ z 11. 10. na 12. 10. 2023
☐ z 12. 10. na 13. 10. 2023

_____

podpis

Prihlášku pošlite do **17. 9. 2023** na adresu: Katedra germanistiky FF UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika alebo elektronickou poštou na adresu: **katedragermanistiky2023@gmail.com**

Informácie

Prihláška + príspevky

- **Záväznú prihlášku spolu s abstraktom** v slovenskom resp. vo zvolenom pracovnom jazyku je potrebné poslať **do 17. 9. 2023.**
- Rozsah abstraktu – maximálne 150 slov.
- **Príspevok je potrebné odovzdať pri prezentácii.**
- Na konferencii budú prezentované len príspevky odsúhlasené organizačným výborom.
- Publikované budú len príspevky odsúhlasené recenzentmi.

Rokovací jazyk

- slovenčina, čeština, nemčina angličtina

Ubytovanie si hradí každý účastník konferencie z vlastných nákladov.

Konferenčný poplatok

- **50 € (účasť na konferencii)**
- študenti a zamestnanci FF UMB bez poplatku,
- členovia JTP, zamestnanci UMB **25 €**,
- zahŕňa náklady na registráciu, poštovné, zborník, občerstvenie, obed,
- je potrebné uhradiť do **5. 10. 2023** na IBAN účet: SK75 8180 0000 0070 0009 5590, SWIFT: SPSRSKBA, variabilný symbol: 103372
- **v prípade potreby vystavenia faktúry na zaplatenie konferenčného poplatku, prosíme uviesť v prihláške požadované údaje: meno a priezvisko platiaceho účastníka, názov inštitúcie, adresu inštitúcie, IČO.**

Kontaktná adresa

Filozofická fakulta UMB, Katedra germanistiky
Anna Ivínová
Tajovského 40
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
Tel: 048/ 446 55 11, e-mail:
katedragermanistiky2023@gmail.com

BLAHOPŘEJEME

Kolega Tomáš Svoboda, překladatel, pedagog, člen Výkonného výboru JTP a ředitel Ústavu translatologie FF UK, oslavil nedávno své abrahámoviny, k nimž mu kolegové z „Ústavu šlechtičen" blahopřáli a jako dárek předali báseň Skopolev od Jany Pokojové. Redakce tohoto listu se k blahopřání ráda připojuje též.

Umění Ústavu aneb SkopoLev

Jana Pokojová

Těžká práce na Ústavu,
vždyť činnost máme hybridní,
lámeme si s Levým hlavu
a týden má jen sedm dní.

Dvojí norma pracovníka;
dobře učit, dělat vědu,
vše odvíjí se od jazyka,
účel však vždy stojí vpředu.

Ty to chápeš, slova vnímáš,
jsi translatolog zkušený.
Elegantní řešení máš
na překladové problémy.

A i jinde víš si rady,
vždyť přečetl jsi mnoho knih,
tu Werner Koller, Nord zas tady,
jsi poučen od nejlepších.

Při hledání jádra pudla
sis uvědomil jeden jev,
norma doby není ztuhlá
a nejlepší je SkopoLev.

Honoráře v zahraničí

Obrátili jsme se na profesní organizace v sousedních zemích s dotazem na výši dosahovaných honorářů za překlad a tlumočení. Dnes ocitujeme některé z informací, jež nám poskytli kolegové z Polska (Polskie Stowarzyszenie Tlumaczy Konferencyjnych PSTK a Stowarzyszenie Tlumaczy Polskich STP) a Rakouska (UNIVERSITAS). Na letošních Jeronýmových dnech se navíc dozvíme od doc. Martina Djovčoše z Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici o výsledcích velkého průzkumu mezi slovenskými překladateli a tlumočníky o cenotvorbě, technologiích a uplatnění absolventů v oboru.

Protože Evropská komise zatím nedovoluje zveřejňovat ani nezávazná cenová doporučení, jedná se většinou o všeobecnou a zcela nezávaznou informaci, založenou na (empirickém) šetření, které provádí např. UNIVERSITAS mezi svými členy pravidelně od roku 2009. Níže uvedené údaje od našich jižních sousedů vycházejí ze šetření z března 2022 u překladů a z podzimu 2019 u tlumočení. Nerozlišují mezi překlady do a z němčiny.

Rakousko

(ke dni uzávěrky tohoto čísla byl kurz ČNB 1 € = 24,135 Kč)

Překlady

- Honoráře za překlad se počítají většinou podle počtu znaků výchozího nebo cílového textu. **Základem** výpočtu je **normořádek** (55 znaků včetně mezer).

- U **odborných překladů** se běžně účtuje čistá sazba za **řádek od 1,90 do 2,20 €**. Za náročnost a rychlost či špatně čitelné texty se sazba zvyšuje. U speciálních textů (např. reklamních) se uzavírá zvláštní dohoda o honoráři.

- „Přidaná hodnota“ překladu není součástí základního honoráře a účtuje se zvlášť (např. **hodinovou sazbou až 120 €)**. Patří sem editace, korektury, tvorba textů, lokalizace, zpracování terminologie, style manuály, projektový

management, titulkování, jazykové lekce, rešerše, konzultace.

- Za **krátké překlady** se zpravidla účtují paušální částky **mezi 50 a 100 €.**

- **Posteditace** se zpravidla účtuje podle vynaloženého času. Honorář za **kompletní posteditaci činí až 100 % ceny překladu, za jednoduchou posteditaci až 75 %.**

Tlumočení

Jedná se o honoráře pro koncové zákazníky. V případě práce přes agenturu jsou ve stejném rozpětí, popř. na dolní hranici. V rámci šetření byly zjištěny následující průměrné honoráře:

- **Simultánní tlumočení** 600 až 750 €

- Půldenní akce 450 až 550 €

- **Konsekutivní tlumočení** – 1 tlumočník 670 až 850 €

- Konsekutivní tlumočení ve dvou 600 až 750 €

- Půldenní akce – 1 tlumočník 450 až 590 €

- Půldenní akce ve dvou 450 až 550 €

- Krátké akce (max. 1 hodina) 250 až 400 €

- **Sušotáž** viz simultánní tlumočení (2 tlumočníci)

Podmínky:

- **1 den = max. 8 hodin, 1 půlden = max. 4 hodiny.** Při překročení běžné pracovní doby nebo práci v noci – příplatek v průměru 50 %, noční práce je od 20 hod.)

- **Diety** (práce mimo bydliště tlumočníka, zjištění z r. 2010) – Vídeň, Salzburg 170 €, jiné místo 135 €.

- **Náhrada za čas strávený na cestě** – při příjezdu den předem popř. odjezdu následující den – vždy 190 až 320 €.

- **Náhrada za vynaložený čas** – při příjezdu první den akce a nástupem cesty před 8. hod, při odjezdu poslední den akce a návratem po 20. hod. vždy 90 €

- Za dny bez tlumočení v rámci akce mimo bydliště tlumočníka se obvykle účtuje sazba od 50 % základního honoráře.

- **Tlumočení na dálku** – vzhledem k většímu stresu a nutnosti obsluhovat techniku se doporučuje zvýšit tarify, posílit tlumočnický tým a přizpůsobit délku nasazení, záleží na posouzení příslušného tlumočníka.

Polsko

(ke dni uzávěrky tohoto čísla byl kurz ČNB 1 PLN = 5,392 Kč)
Informace citujeme z poskytnutého průzkumu „Odměny konferenčních tlumočníků na polském trhu – vydání 2022“, který provedla Polská asociace konferenčních tlumočníků v prosinci 2022 a lednu 2023. K uváděné měně píší: Přestože se studie týkala polského trhu konferenčního tlumočení, v jednotlivých případech jsme obdrželi odpovědi v eurech. Za účelem zohlednění těchto individuálních záznamů byly částky v cizích měnách převedeny na PLN průměrným směnným kurzem Polské národní banky k 31. 12. 2022.

Angličtina

Pokud jde o výši základní sazby, jednoznačně dominovala polsko-anglická dvojice. Až 30 osob uvedlo v roce 2022 standardní sazbu 1200 PLN. Důležité je, že se jedná o spodní hranici rozsahu 1200–1500 PLN, která pokrývá 75 % všech odpovědí (55 ze 73). Nikdo také neuvedl 1100 nebo 1000 jako své standardní základní sazby. To dokazuje, že sazba 1200 PLN za pracovní den sloužila jako de facto minimální sazba v roce 2022. Druhá nejčastěji uváděná základní sazba v této dvojici byla 1400 PLN, následovaná 1300 a 1500 PLN.

Na dotaz na nejvyšší sazbu za tlumočení tlumočníci z angličtiny nejčastěji uváděli 1800 PLN, druhá nejčastější částka je 2000 a třetí 1600. 35 % tlumočníkům se podařilo získat sazbu alespoň 2000 PLN.

Němčina a románské jazyky

Po odstranění extrémních hodnot je rozsah základních sazeb pro tyto jazyky 1200–1600, přičemž převažuje sazba 1400 PLN. Výjimkou je španělština, kde převažuje 1500.

Němčina

Nejčastěji uváděná odpověď na otázku o standardní sazbě je 1400 PLN a rozsah částek po zamítnutí krajních hodnot je 1200–1600 PLN (86 % odpovědí). Jako nejvyšší sazbu uvedly vždy 4 osoby částky 1600 PLN a 2000 PLN.

Italština

Rozsah základních sazeb v této kombinaci se pohyboval v rozmezí 1200–1600 PLN, s dominantní sazbou 1400.

Francouzština

Základní sazba 1200–1600 (78 % všech odpovědí). V této skupině byly také uvedeny vysoké maximální sazby: 33 % jsou hodnoty nad 3000 PLN.

Španělština

Základní sazba: 1400–1600 PLN. Mezi nejvyššími nabízenými sazbami je velký rozdíl (1600–2800 PLN za pracovní den).

Ukrajinský jazyk, ruský jazyk

Loňský rok byl zvláště intenzivní pro tlumočníky do ukrajinštiny. Přestože rozsah standardních sazeb je podobný jako u evropských jazyků – 1200–1600 PLN – zaznamenali jsme nejvyšší nesrovnalosti v horních rozpětích sazeb, se sazbou až 4800 PLN za den práce.

Další jazyky

Ve skupině ostatních jazyků jsme obdrželi odpovědi od tlumočníků pracujících v různých jazykových kombinacích. Rozpětí sazeb nám samozřejmě neumožňuje činit jednoznačné závěry. Stojí za to zdůraznit vysoké sazby za vzácné orientální jazyky (od 4000 PLN v základní sazbě až po 7500 PLN za den) a vysoké sazby ukrajinsko-anglických tlumočníků, zvláště vyhledávaných letos.

Kolegové z STP dodávají mj, že průměrná sazba za tlumočení – konsekutivní i simultánní – se za osmihodinový pracovní den pohybuje od 1200 do 1400 PLN a za „blok“, tj čtyřhodinový půlden, 600 až 700 PLN.

Co se týče překladů, některé kanceláře používají strojový překlad a zadávají pouze následnou redakci, jiné zaměstnávají překladatele přímo ve firmě. Takto bohužel kazí trh. Sazby za knižní překlady se také velmi liší. V případě překladu do polštiny nabízejí nakladatelé 35 PLN za stránku, ale v závislosti na knize a nakladateli jsou nabízeny i vyšší sazby, např. 60 PLN za stránku.

Informace redakčně kráceny

TA NEJLEPŠÍ MÍSTA PRO VAŠI DOVOLENOU

LEGENDÁRNÍ EVROPSKÉ TRASY

Kniha představuje přes 30 tras napříč celým kontinentem. Zavede vás až k norskému Nordkapu, provede vás podél pobřeží Baltského moře, po italské Via Appia a ukáže vám to nejlepší ze španělské Andalusie, Německa, Francie... Přes 900 fotografií vám pomůže s výběrem vašeho dobrodružství. Díky mapám se pak zorientujete nejen na cestě, ale i ve městech při poznávání lokálních památek. Dočtete se také mnohé o historii, umění, tradicích i místních zvyklostech.

Flexi, 416 stran, barevná publikace, 18,5 × 26,5 cm

799,-

luxor.cz

Odchyceno na sítích

S prezidentem Pavlem zleva Ivana Hlaváčová, vedoucí českého tlumočnického oddělení (DG LINC) Evropského parlamentu a Hana Jungová, vedoucí českého tlumočnického oddělení (DG SCIC) Evropské komise.

První dáma a Ivana Hlaváčová.

Meeting with the new Czech President Petr Pavel and the First Lady

During his first official visit to Brussels, the new President took time to meet also Czechs working in the European Institutions. It was an honour to represent our respective interpretation services!

The objective of interpreting is to facilitate understanding across nations and cultures.

More than ever we need democratic politicians who can connect with people.

More than ever we need politicians who unite.

SOUTĚŽ: kdo tam nepatří?

V archivu Národního muzea v Praze jsme objevili historickou fotografii s tatíčkem Masarykem při návštěvě měšťanské školy a přihlížejícími i zdravícími občany. Vloudila se tam však drze osoba, kterážto do suity prezidentovy nepatří. Když napíšete na **jtp@jtpunion.org** do 30. září 2023, kdo to je, můžete vyhrát:

1. cena – roční členství v JTP zdarma
2. cena – předplatné ToPu na 3 roky zdarma (nebo pro členy JTP sleva 600 Kč na ročním členském příspěvku
3. cena – kniha osobním výběrem na sekretariátě JTP

Jeroným i Pavel – ze Zlíchova, v Augsburgu, Římě i Adelbodenu

Naše kolegyně se o prázdninách rozutekly po světě a přispěly tak opět do KPČ JTP (Kulturně Poznávací Činnosti). Ája Šourková nejprve nejprve v Anežském klášteře zachytila Kajícného Jeronýma, pocházejícího z tehdejšího Zlíchovského kláštera (foto 1) a dále nám poslala z Augsburgu zpodobnění patrona našeho na kazatelně evangelického kostela sv. Ulricha (2).

Další turistka Dely Serrano, emeritní značkařka, zavítala do muzea v paláci Barberini v Římě a přispěla nám do sbírky Jeronýmů díly mistrů Caravaggia (3), Guercina (4) a Spady (5).

Konečně Blanka Černá jej hledala ve Švýcarsku a napsala: „Zdravím z cyklozájezdu do Bernských Alp. V místním kostelíku sv. Petra a Pavla v Adelbodenu visí obraz světce s knihou (6). Říkám si: hle – sv. Jeroným. Při pohledu zblízka mě však zarazil meč. Co by také Jeroným hledal v kostelíku se jménem jiných svatých. Kniha+meč jsou atributy sv. Pavla. Ale i tak vyobrazení upoutá pozornost.“

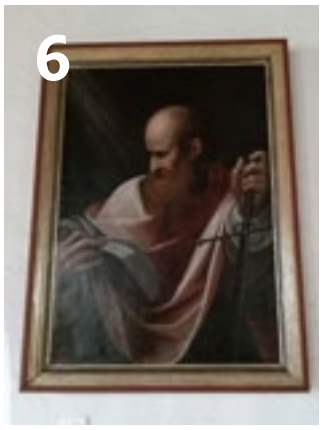

Associazione Praga

Zleva: J. E. Hana Hubáčková, velvyslankyně ČR v Římě, Kateřina Di Paola Zoufalová, předsedkyně Associazione Praga, Adéla Verner Sýkorová, ředitelka konzulárního oddělení v Římě a Věra Krejčíková, organizátorka semináře

Zleva: Věra Krejčíková, organizátorka semináře a Zdeněk Kapitán, ředitel ÚMPOD

V květnovém čísle našeho časopisu byla zveřejněna informace o sborníku ze semináře Český a italský právní řád, role překladatele, jenž zorganizovala Associazione Praga v Římě.

Associazione Praga, založená před více než dvaceti lety, je občanským sdružením působícím v Římě a okolí. Sdružení po celou dobu své existence usiluje o šíření české kultury, jazyka a reálií v Itálii, jak je v podstatě určeno jeho statutem. Již od prvních let své existence věnuje stále více pozornost tematice bilingvismu, která se prolíná se všemi činnostmi sdružení. Důležitým okamžikem tohoto nosného tématu bylo založení České školy Řím v roce 2011. Ta se velmi rychle stala jedním ze stěžejních projektů asociace a jako smluvní škola Ministerstva školství a mládeže České republiky poskytuje vzdělávání v českém jazyce nejen žákům školou povinným, ale zajišťuje i předškolní výuku a vzdělávání dospělých. V roce 2022 obdržela Česká škola Řím ocenění Gratias Agit, cenu ministra zahraničí České republiky Jana Lipavského, za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí.

Další charakteristikou činnosti asociace je pozornost věnovaná problematice třígeneračního aspektu nosných projektů sdružení. Zdůraznění možnosti účasti tří generací na hlavních osách programu je považováno za zásadní při realizaci těchto projektů.

Jedním z aspektů činnosti sdružení v oblasti bilingvismu je zcela jistě i metodická důslednost věnovaná překladatelské praxi. I tato činnost patří ke kulturnímu a vzdělávacímu procesu, jenž sdružení Associazione Praga organizuje v rámci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. V rámci České školy Řím svědčí o úspěšném zapojení studentů do realizace překladů ocenění jak v prvním, tak v druhém ročníku překladatelské soutěže ČESKY rozumím, mluvím, čtu, píšu a překládám! Cena Tomáše Grulicha pro mladé překladatele a historiky.

Dalším stěžejním, více než dvacetiletým projektem, je bilingvní, česko-italský časopis Římské Listy/ Fogli Romani. Vytrvalost redakční rady a pozornost věnovaná dvojjazyčné tvorbě textů vedla postupně k důsledné překladatelské činnosti. Výsledkem je, že již po řadu let tento časopis vychází zcela dvojjazyčně, je určen stále širšímu rozsahu čtenářů a překračuje takto hranice teritoriální působnosti organizace.

Ediční a překladatelská činnost sdružení se nadále v posledních třech letech rozšířila o vydávání dalších bilingvních publikací. Prvním krokem na této cestě bylo vydání knihy O duhové veverce, dobrodružný příběh o veverce, která si šla za svým snem – publikace ilustrované dětmi z České školy Řím. Kniha vznikla v období pandemie, kdy byli žáci školy v rámci výuky na dálku postupně zapojeni do příběhu inspirovaného životem a dílem ilustrátora a spisovatele českého původu Štěpána Zavřela.

Další publikací byla sbírka osobních příběhů Spřízněné duše, svědectví o hodnotě bilingvismu, jež vznikla v rámci projektu rozvoje bilingvní výchovy a jejímž účelem, dle slov autorky knihy a předsedkyně sdružení Associazione Praga, Kateřiny Di Paola Zoufalové, bylo zaznamenat vyhodnocení těch, kteří si touto výchovou přímo prošli nebo se jí zabývali jako rodiče či odborníci.

Také sborník příspěvků výše uvedeného semináře Český a italský právní řád: role překladatele, je dalším důležitým milníkem na cestě rozvíjení bilingvismu ze strany sdružení a důkazem pozornosti věnované všeobecně mnohostrannosti překladatelské činnosti. Seminář připravila a vedla soudní tlumočnice a překladatelka, členka rady sdružení a redakční rady Římských listů Věra Krejčíková, která také publikaci redigovala. Dle úvodního slova předsedkyně sdružení, Associazione Praga od začátku svého působení v Římě citlivě reflektuje všechny potřeby, které přináší působení dvojjazyčného kulturního sdružení a jedním z významných aspektů tohoto prostředí je právě právní překlad.

Jedním z důvodů nastartování projektu byla také aktivní přítomnost několika významných soudních

Řečníci semináře a zástupci institucí (Associazione Praga a Velvyslanectví ČR v Římě)

překladatelů a právníků z řad členů sdružení, pracujících v oblasti česko-italské spolupráce. Nosným záměrem semináře bylo zdůraznění mnohostrannosti činnosti tlumočníků a překladatelů, významu jejich neocenitelné práce a nutnosti neustálého prohlubování jejich znalostí a vzájemné výměny zkušeností a námětů. Setkání bylo prvním svého druhu v Itálii a znamenalo zcela jistě významný krok právě v rozvíjení programu česko-italského bilingvismu. Cílem semináře, a tedy výsledné publikace bylo, aby příspěvky jednotlivých řečníků měly co nejširší záběr a aby se roli překladatele v českém a italském právním řádu věnovaly z různých pohledů. Na semináři tedy vystoupili jak zkušení překladatelé, tak odborníci z dalších oborů, právníci a představitelé mezinárodně právních organizací, kteří se věnovali např. česko-italské agendě Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, jakož i postavení tlumočníka v českém trestním řízení.

Mezi dalšími tématy semináře a následně tedy i příspěvky do sborníku se objevily také aspekty terminologie v rámci italského a českého trestního řádu, práva na tlumočníka v italském soudním prostředí a rovného přístupu k informacím v případech účasti zahraničních subjektů na soutěžích o veřejné zakázky.

Římské listy — Ročník IX.1 – vyšlo 10. července 2023

Fogli romani — Anno IX.1 – pubblicato 10 Luglio 2023

Vydává Associazione Praga, Sdružení krajanů a přátel České republiky
Redatto dall'Associazione dei connazionali e degli amici della Repubblica Ceca
www.associazionepraga.it

ÚVODNÍ SLOVO
předsedkyně Associazione Praga

V červnu tohoto roku 2023 Česká škola Řím, působící v rámci sdružení Associazione Praga, obnovila smlouvu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR o zajištění vzdělávání občanů České republiky v zahraničí. Obnovení této smlouvy po pěti letech úspěšné činnosti jako školy smluvní je pro nás všechny nejen radostný okamžik, ale i potvrzení, že jsme se vydali správnou a smysluplnou cestou. Velkou podporu na této české nám dává Papežská kolej Nepomucenum a její vedení spolu se všemi jejími obyvateli a zaměstnanci. Nejen sobotní vyučování, ale hlavně kulturní a společenské akce sdružení jsou pro všechny, od žáků, učitelů a členů sdružení či pro náhodné hosty, výlety do českého světa. Pro všechny jsou to přímo výlety „domů", pro jiné zase přátelská setkání se spoluobčany českého původu, pro další jsou to seznámení anebo konfrontace s českou kulturou ve Věčném městě. Sdružení Associazione Praga je otevřeno všem iniciativám, které směřují k šíření dobrého jména České republiky v Itálii. Prioritou je udržování českého jazyka v druhé a třetí generaci českých občanů, což se díky činnosti České školy Řím úspěšně daří. Sdružení Associazione Praga se těší nejen podpoře institucí jako je Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, ale i zájmu a podpoře českých diplomatů, kteří působí v Římě. K velké radosti žáků, rodičů a učitelů České školy Řím navštívil školu u příležitosti zakončení školního roku 2022/2023 nový velvyslanec v Itálii, Jeho Excelence Jan Kohout. Pan velvyslanec se s upřímným zaujetím nejen informoval o chodu školy a činnosti sdružení, ale také rozdal žákům vysvědčení a přímo a osobně se seznámil se studijními výsledky.

Díky návštěvě pana velvyslance nabylo závěrečné setkání k ukončení školního roku ještě slavnostnějšího rozměru. Taková setkání jsou pro naši komunitu velkým povzbuzením v činnosti a také utvrzením o dalším pokračováním v cestě, na kterou jsme se v roce 2002 společně vydali.

Kateřina Di Paola Zonfalová

Opravnění Ministerstvem školství ČR České škole Řím

EDITORIALE
della presidente dell'Associazione Praga

Nel giugno di quest'anno 2023 la Scuola Ceca Roma, attiva nell'ambito dell'Associazione Praga, ha rinnovato il contratto con il Ministero dell'Istruzione, della Gioventù e dello Sport della Repubblica Ceca per fornire l'istruzione ai cittadini cechi all'estero. Il rinnovo di questo contratto, dopo cinque anni di attività di successo come scuola a contratto, è per tutti noi non solo un momento di felicità, ma anche la conferma che abbiamo preso la strada giusta e più sensata. Il Pontificio Collegio Nepomuceno e la sua direzione insieme a tutti i suoi abitanti e lavoratori ci danno un grande sostegno in questo cammino. Non solo le lezioni del sabato, ma soprattutto gli eventi culturali e sociali dell'Associazione, sono viaggi nel mondo ceco per tutti, da alunni, insegnanti e membri dell'Associazione o per ospiti occasionali. Per alcuni si tratta di come ritornare alla propria casa, per altri di incontri amichevoli con concittadini di origine ceca, per altri di far conoscenza o confrontarsi con la cultura ceca nella Città Eterna. La priorità è conservare la lingua ceca nella seconda e terza generazione di cittadini cechi, cosa che si concretizza con successo grazie alle attività della Scuola Ceca Roma. L'Associazione Praga gode non solo del sostegno di istituzioni come il Ministero degli Affari Esteri e del Ministero dell'Istruzione, della Gioventù e dello Sport della Repubblica Ceca, ma anche dell'interesse e del sostegno dei diplomatici cechi che operano a Roma. Con grande gioia di alunni, genitori e insegnanti della Scuola Ceca Roma, il nuovo Ambasciatore in Italia, Sua Eccellenza Jan Kohout, ha visitato la Scuola in occasione della chiusura dell'anno scolastico 2022/2023. Il Sig. Ambasciatore non solo si è informato con sincero interesse sul funzionamento della Scuola e sulle attività dell'Associazione, ma ha anche consegnato le pagelle agli studenti e preso conoscenza direttamente e personalmente dei risultati dello studio.

Grazie alla visita dell'Ambasciatore, l'incontro finale per la chiusura dell'anno scolastico ha assunto una dimensione ancora più festosa. Tali incontri sono un grande incoraggiamento per la nostra comunità nelle varie attività e anche una conferma di una ulteriore continuazione del cammino intrapreso insieme fin dal 2002.

traduzione Teresa Melo

Autorizzazione emessa dal Ministero dell'Istruzione della Repubblica Ceca alla Scuola Ceca Roma

L'amor che move il sole e l'altre stelle. Láska dovede pohnout sluncem i hvězdami.
Dante Alighieri

Po úspěšném semináři a vzhledem k zájmu institucí a publika jsme se rozhodli pokračovat v této badatelské činnosti a nyní plánujeme uskutečnění druhého mezinárodního semináře věnovaného právnímu překladu.

V rámci výše uvedených hlavních činností sdružení se v současné době věnujeme také přípravě dvojjazyčné sbírky veršů italských básníků. Je věnovaná Praze a bude vydána u příležitosti 100. výročí narození A. M. Ripellina.

Vše výše uvedené svědčí o neúnavné a metodické práci členů správní rady Associazione Praga a redakce Římských listů zaměřené na rozvíjení bilingvismu a překladatelské činnosti. Na závěr je nutné podtrhnout význam podpory Ministerstva zahraničních věcí ČR a Ministerstva školství ČR, bez jejichž pomoci by výše uvedený rozsah aktivit sdružení nebyl zcela jistě možný.

VĚRA KREJČÍKOVÁ
tlumočnice a překladatelka u Soudu v Římě,
členka Správní rady Associazione Praga,
redaktorka Římských listů / Fogli romani

Překladatelská ocenění v letošním roce

Zlatá stuha 2023 za překlad

V úterý 23. května 2023 byly v Centru současného umění DOX předány ceny již ve 31. ročníku Zlaté stuhy. Porotci vybírali z více než 230 přihlášených titulů ve čtyřech částech – literární, výtvarné, překladové a komiksové.
V kategorii překladu ocenila porota ve složení Linda Kaprová, Marie Voslářová, Marie Těthalová, Michala Marková následující tituly:

Beletrie pro děti

Sibiřské haiku (Argo), autorka: Jurga Vile, **překlad z litevštiny: Věra Kociánová**

Beletrie pro mládež

Železná vdova (Yoli), autor: Xiran Jay Zhao, **překlad z angličtiny: Jana Kunová**

Literatura faktu pro děti a mládež

Pod hladinu (Portál), autor: Gianumberto Accinelli, **překlad z italštiny: Jan Ctibor**

Překlad komiksu

Buď připravena (Paseka), autorka: Vera Brosgolová, **překlad z angličtiny: Lenka Bukovská**

Oceněným srdečně blahopřejeme. Výňatky z posudků a další podrobnosti najdete na webu OP.

Magnesia Litera 2023 za překlad

V kategorii překladu ceny Magnesia Litera letos ocenění získala **Lenka Sobotová** za překlad románu Stuarta Douglase *Shuggie Bain* (Paseka). Dalšími nominovanými byli Jiří Hanuš (Damon Galgut: Slib, Odeon/EMG) a Vítězslav Mikeš (Undine Radzevičiute: Ryby a draci, Větrné mlýny).

Soutěž Jiřího Levého pro překladatele do 35 let

Dne 15. 6. byly v Kampusu v Hybernské ulici vyhlášeny výsledky Soutěže Jiřího Levého pro naše překladatelské naděje. Porota pracovala ve složení Michaela Jacobsenová, Anežka Charvátová, Vratislav Kadlec a Kateřina Klabanová a rozhodla takto:

Poezie

1. místo
Jan Rus (William Blake: výbor z básní) – angličtina
Michal Ctibor (Publius Terentius: „Tchyně“) – latina

3. místo
Jana Ariadne Jelínková (T. S. Eliot: „Milostná píseň J. Alfreda Prufrocka“ a další básně) – angličtina
Tereza Kachlová (Rubén Darío: výbor z básní) – španělština

Čestné uznání
Jana Vrzalíková (Chris Crowe: „Death Coming Up the Hill“) – angličtina

Próza

1. místo
Anna Štádlerová (NoViolet Bulawayo: Glory) – angličtina

2. místo
Markéta Buršová (Thomas Hettche: Pfaueninsel) – němčina

3. místo
Jana Vrzalíková (Kate Albusová: A Place to Hang the Moon) – angličtina

Čestná uznání
Hana Ditrichová (Tessa Hadleyová: Free Love) – angličtina
Markéta Hlásková (Fernanda García Lao: Nación vacuna) – španělština
Veronika Třísková (Koko Hubara: Bechi) – finština

Cena Josefa Jungmanna – širší nominace

Porota CJJ zveřejnila seznam titulů, které vybrala do širší nominace.

Becky Chambersová: *Žalm pro divostrojné*, Lucie Bregantová, Host
Rikki Ducornet: *Vějíře markýze de Sade*, Martin Pokorný, Rubato
Kazuo Ishiguro: *Klára a Slunce*, Alena Dvořáková, Argo
Shirley Jacksonová: *Loterie a jiné povídky*, Miloš Urban, Argo
Maggie O´Farrellová: *Hamnet*, Tereza Marková Vlášková, Argo
Damon Galgut: *Slib*, Jiří Hanuš, Odeon
Salman Rushdie: *Quijote*, Dominika Křesťanová, Paseka
Annie Ernauxová: *Roky*, Tomáš Havel, Host
Honoré de Balzac: *Sbohem a jiné prózy*, Jan Petříček, Maraton
Francois Rabelais: *Pantagruel*, Patrik Ouředník, Volvox Globator
René Crevel: *Moje tělo a já*, Václav Jamek, Rubato
Miika Nousiainen: *Fazóna*, Jitka Hanušová, Host
Filippo Tommaso Marinetti a další: *Futuristické manifesty*, Jiří Pelán a Zora Obstová, Academia
Leonardo Sciascia: *Candido aneb Sen sněný na Sicílii*, Jiří Pelán, Rubato
Günter Grass: *Setkání v Telgte*, Jiří Stromšík, Atlantis
Monika Helferová: *Pakáž*, Marta Eich, Prostor
Tatiana Tibuleac: *Skleněná zahrada*, Jarmila Horáková, Větrné mlýny
Alexej Ivanov: *Srdce tajgy*, Konstantin Šindelář, Host
Vladimir Sorokin: *Doktor Garin*, Libor Dvořák, Pistorius a Olšanská
Guzel Jachina: *Vlak do Samarkandu*, Jakub Šedivý, Prostor
Boris Pahor: *Nekropole*, Aleš Kozár, Protimluv
Benjamín Labatut: *Strašlivá závrať*, Anna Štádlerová, Paseka

Převzato ze Zpráv Obce překladatelů, další informace na **http://www.obecprekladatelu.cz/zpravy-op.htm**

Výsledky výzkumu Jak žijí spisovatelé a překladatelé v Česku

V druhé polovině roku 2022 provedla **Asociace spisovatelů** ve spolupráci s **Obcí překladatelů** a **Překladateli Severu** výzkumný projekt, který má sloužit jako podklad při přípravě tzv. statusu umělce. Výzkum se zaměřil především na to, jak reálně žijí čeští spisovatelé a spisovatelky, překladatelé a překladatelky – nakolik se uživí svou profesí, zda se jí mohou věnovat profesionálně apod. Kompletní zprávu najdete na **webu OP**.

Z výzkumu mimo jiné vyplynulo:

- Jen polovina překladatelů, kteří se uměleckému překladu věnují více než 40 hodin týdně, dosáhne na výdělek přes 30 000 Kč měsíčně. U těch, kteří překládáním stráví 31 až 40 hodin, je to pouze čtvrtina.
- Polovina dotazovaných si překladatelskou činností vydělá méně než 10 000 Kč měsíčně.
- 42 % překladatelů má z překladatelské práce stálý příjem.
- Pouze čtvrtina dotazovaných, kteří se překladu věnují déle než 30 hodin týdně, má z překládání honorář, který převyšuje jejich výdaje.
- Desetina překladatelů má příjmy, které převyšují jejich výdaje.
- 80 % překladatelů doplňuje překladatelskou činnost jinou prací.
- Téměř všichni překladatelé (97 %) si myslí, že by se měla zvýšit výše honorářů

Převzato ze Zpráv Obce překladatelů, další informace na **http://www.obecprekladatelu.cz**

Pozvánka na prohlídku Klementina

Na závěr letošních Jeronýmových dní jsme pro Vás připravili komentovanou prohlídku Klementina, která se uskuteční **v neděli 5. listopadu 2023 od 10.30 hodin**. Prohlídka tohoto rozsáhlého komplexu barokních budov zahrnuje vhled do barokního sálu, Meridiánovou síň a Astronomickou věž. Bližší informace naleznete na webu JTP: **https://www.jtpunion.org/akce/prohlidka-klementina/**

Jak u nás probíhá lokalizace počítačových her

Již v roce 2013 se objevil první, cenný a obsáhlý příspěvek na akademické půdě, který se detailně zabývá profesionálním procesem lokalizace, a to diplomová práce V. Schuberta *Video Game Localization Process in the Czech Republic*. Až o deset let později se však o tomto tématu začalo více hovořit.

Tento článek je zaměřen na průběh lokalizace počítačových her počínaje samotným rozhodnutím o lokalizaci do toho či onoho jazyka a konče třeba i několik měsíců po samotném vydání hry na trh. Vychází ze soukromé konverzace s překladatelem počítačových her a lokalizačním manažerem P. Mondscheinem.

Proces lokalizace počítačových her můžeme rozdělit do šesti fází: předprodukční fáze, překlad, korektura, testování lokalizace, produkce a postprodukční fáze.

Nejprve je důležité zmínit tři základní subjekty z oblasti počítačových her. Těmi jsou vývojáři, vydavatelé a lokální distributoři. Pro snazší pochopení můžeme použít paralelu z filmového prostředí – vývojáři jsou Quentin Tarantino se svým týmem, vydavatel je Miramax Films a lokální český distributor je Bontonfilm.

V předprodukční (počáteční) fázi zatím žádné lokalizační úkony neprobíhají. Rozhoduje se, zda určitá počítačová hra bude lokalizována do některého cizího jazyka. Lokální distributor dostane od vydavatele nabídku na poskytnutí licence. Distributor poté zhodnotí, zda nabídku přijme a hru lokalizuje, či nikoliv. Rozhodujícím faktorem může být kupříkladu oblíbenost daného žánru hry, známý brand či herní série nebo schopnost českého trhu navýšit prodej. Lokalizační manažer poté poskládá dohromady tým (překladatele, korektory, testery), obvykle z externích spolupracovníků na volné noze. Lokální distributor není jen firma zajišťující lokalizaci, stará se také o místní marketing a je obchodním partnerem koncových prodejců. Často také na trhu zastupuje hned několik vydavatelství. V jiných případech lokalizaci zařizují přímo vývojáři nebo vydavatel a distributorovi se dostane do rukou už hotová verze. Konkrétně u češtiny to většinou bývá tak, že lokální distributor by překlad vyhotovit chtěl, ale musí si to u vydavatele horko těžko obhájit. I přesto však s požadavkem na českou lokalizaci občas přijde vydavatel nebo vývojář sám. Tyto situace nastávají u her, které se prodávají na online platformách, a nemusí se tak řešit žádné fyzické prodeje a tím pádem u nás nemají ani žádného lokálního distributora. V takových případech si lokalizaci objednají u agentury, která se jednak specializuje na překlad počítačových her a také je schopna vyhotovit překlad do několika jazyků najednou.

Co se týče objemu textů k překladu, nepsaným, ale respektovaným pravidlem je, že po překladateli by klient neměl chtít přeložit za den více než 10 normostran či 3000 slov, jestliže pracuje v daném časovém období pouze pro něj, a ne více než 5 normostran či 1500 slov denně, pokud daná spolupráce není exkluzivní. Od toho se také odvíjí termín odevzdání. Obecně se dá říct, že na velkých projektech se pracuje v řádu měsíců a na menších v řádu týdnů. Příprava na překlad se však různí. Někteří klienti sestavují

tým i několik měsíců dopředu, sdělí předpokládaný harmonogram, poskytnou referenční materiály, zašlou pracovní verze textů k seznámení, popisy a charakteristiku postav, videa, nebo dokonce náčrtky. Výjimečně se stává, že poskytnou i pracovní verzi hry, nebo také vůbec nic.

Textový obsah počítačových her se zpravidla rozděluje na dvě skupiny, a to VO (voiceover) – všechny texty dialogů, titulků a jejich přepis pro dabing a OST (on-screen text) – všechny ostatní texty zobrazující se na obrazovce. Tyto texty lze rozdělit na technické popisy (uživatelské rozhraní, nastavení hry), pokyny ve hře (instruktážní texty pro hráče, např. co má udělat nebo jak to má udělat), tutoriály (texty pomáhající hráči naučit se hrát a ovládat hru), popisy ve hře, encyklopedické texty (popisy postav, předmětů, zbraní, událostí apod.), načítací tipy (texty, které se zobrazí na obrazovce během načítání hry, mohou se zobrazovat tipy, jak danou hru hrát nebo krátké příběhy z herního univerza).

Zajímavý je také problém překladu samotného názvu hry. Obvykle se hra prodává na všech trzích pod stejným názvem, popřípadě se překládá pouze podtitul. Samozřejmě existují i výjimky – například když hra vychází z knihy či filmu, které jsou hráči dobře známy. To je případ hry *Zaklínač* vytvořené na základě knižní předlohy A. Sapkowského. Titul českého překladu knižní série zní *Zaklínač* (z originálu *Wiedźmin*), proto by bylo scestné herní sérii u nás prodávat pod jejím anglickým názvem *The Witcher* (i když hra vznikla v sousedním Polsku, angličtina je v herním průmyslu stále „pilotním" jazykem). Odlišnou skupinou jsou pak hry z Japonska a Číny, mívající v Asii odlišný název na rozdíl od zbytku světa, kde je ale zase název jednotný. Příkladem může být známá japonská hra *Biohazard*, kterou zbytek světa zná pod názvem *Resident Evil*.

Korektura lokalizace počítačových her je obdobná korekturám literárních textů. Cílem korektury je nejen vychytat všechny chyby, ale sjednotit též texty přeložené od různých překladatelů na stejnou úroveň a zajistit konzistentnost zvolené terminologie (tomu samozřejmě napomáhají sdílené glosáře ve fázi překladu). Pro lokalizaci počítačových her je typická fragmentace textu, jež má za následek to, že texty stejného charakteru, či dokonce promluvy jedné postavy, překládají dva nebo více lidí a každý z nich má svůj styl a své lexikum. Pokud korektoři nějaký nedostatek nezachytí, lze jej ještě napravit ve fázi testování, například nesrovnalosti z důvodů fragmentace lze opravit mnohdy až při samotném testování lokalizace – ani korektoři totiž nemívají k dispozici kontext. Od korektora počítačových her se obvykle očekává 25 normostran textu denně.

Testování lokalizace se skládá z jazykového, funkčního a technického testování. Po korektuře lokalizační manažer odešle zkontrolovaný a opravený text (lockit) vývojáři hry, ten je nyní schopen vytvořit první hratelnou lokalizovanou verzi hry určenou pro testovací fázi. V tento moment je textový obsah poprvé vidět v daných kontextech. Vývojář tuto hratelnou verzi odešle zpátky lokalizačnímu manažerovi společně s lockitem, v němž se poté upraví nahlášené změny. Počet testerů závisí na velikosti projektu, časových možnostech, množství textu a také na míře lineárnosti (hráčovy volby způsobí, že některý text se nezobrazí vůbec). Každý z testerů má přidělen konkrétní postup, jakým má hru projít, aby se v ideálním případě pokryl veškerý herní text. Testeři hrají, tedy testují hru, přičemž pozorně sledují herní text a hlásí veškeré nedostatky – ty se někdy označují jako *localization bugs*. Při jazykovém testování zaujímají testeři pozici sekundárních korektorů a soustředí se na herní text, na jeho opravy a zdokonalování. Nejdůležitějším úkolem je však odhalit a zkorigovat právě ty chyby, které byly způsobeny absencí kontextu, případně fragmentací textu, protože v tento moment je text poprvé zobrazen v jemu určené situaci. Testování funkčnosti primárně provádějí testeři přímo u vývojáře (jedná se totiž o opravu chyb spojených s hraním hry). Ovšem i lokalizační testeři mohou v průběhu testování narazit na technické problémy, jež znemožňují další postup ve hře. Takové chyby mohou být způsobeny například i neopatrným smazáním herních kódů ve fázi překladu. Při technickém testování se pozorují chyby týkající se rozložení textu, grafického zpracování, nefunkčních proměnných apod. Dále se kontroluje, zda se správně zobrazuje česká znaková sada. Uvádí se, že během testování dochází v přeložených textech v průměru k 25 až 50 % změn. První kolo testování je završeno tehdy, když je hra přehrána od začátku do konce a všechny nahlášené změny jsou v lockitu provedeny. Lokalizační manažer lockit následně odešle vývojáři, jenž jej upravený znovu vloží do hry, a tím vznikne nová lokalizovaná verze. Ta je opět odeslána místnímu distributorovi pro další kolo testování.

Rozpočet se většinou u překladu a korektury odvíjí od počtu slov či normostran, testování poté podle počtu hodin a dále se pak zvlášť oceňují speciální práce – překreslování obrázků, programátorské práce, dabing. U testování to však záleží na požadavcích klienta. Ten si dokonce může objednat počet hodin testu. Například ví, že dokončení hry zabere čtyři hodiny a jsou v ní tři hlavní příběhové linie, objedná si proto 150 hodin testu, za něž se stihnou tři průchody hrou a do nichž je započítán i čas na hlášení a opravování chyb. Stává se však, že klient požaduje konkrétní sumu a počet hodin strávených testováním ho nezajímá.

V produkční fázi je finální verze počítačové hry připravena k prodeji. Jakmile je lockit naposledy zkontrolován, lokalizační manažer jej uzamkne a přeložený text pro českou lokalizovanou verzi odešle vývojáři, který jej následně vloží do konečné verze počítačové hry. Tato verze, označována jako *master* verze, se zasílá zpět lokálnímu distributorovi pro poslední kontrolu (zda je hra funkční a čeština funguje správně a zda byly provedeny potřebné textové změny z posledního testovacího kola).

Do postprodukční fáze spadají všechny úkony spojené s dodatečným zpracováním obsahu pro již vydanou hru. Počítačová hra je software, jenž lze lehce měnit a upravovat. Proto existuje několik možností, jak do hry přidat nový obsah, například různá herní rozšíření (tzv. *DLC – Downloadable Content*; ta si hráč obvykle musí dokoupit), aktualizace nebo tzv. p*atche* opravující chyby objevené až po vydání hry. Dodatečný obsah či opravy se mohou objevit týdny, měsíce, ba dokonce i roky po uvedení hry na trh. Obsah se musí do lokalizovaných verzí přeložit, a jestliže ovlivní již existující texty, i ty se musí rovněž upravit. Tato potenciální budoucí spolupráce není nikdy smluvně podchycená. Zadavatel lokalizace mnohdy ani neví, kdy a jestli vůbec nějaké další překlady budou. Stává se, že stálý a oblíbený klient osloví daného překladatele s tím, že vyšla velká aktualizace pro hru, kterou v minulosti překládal, ale ten jej musí z kapacitních důvodů odmítnout, popřípadě dostane nabídku zaskočit za jiného překladatele.

Herní lokalizace jsou natolik specifickým problémem a dalece přesahují to, s čím se musí AVT potýkat. Proces lokalizace zůstává poměrně málo probádanou oblastí, přičemž, jak je patrné, počítačové hry nemusí být pouze formou zábavy, ale také zajímavým předmětem zkoumání v mnoha ohledech.

Mgr. TEREZA POLEDNÍKOVÁ

Nejčastější chyby při tlumočení do českého znakového jazyka na lexikální a sublexikální rovině

V několika posledních vydáních ToPu jsme se věnovali obecně chybám. Nyní se pokusíme formulovat, jaké typy chyb jsou nejčastější při tlumočení do českého znakového jazyka. Je zřejmé, že se jedná o velmi specifickou oblast. Velmi rádi bychom však nechali alespoň malinko nahlédnout do práce tlumočníka českého znakového jazyka naše kolegy – tlumočníky mluvených jazyků.

Chyby na syntaktické úrovni jsou pro příjemce (= neslyšícího sledovatele) obzvláště závažné (rozluštění informací závisí buď na jejich kompetenci ve zdrojovém jazyce, nebo na předchozích znalostech sdělení v jazyce zdrojovém), nejsou v úsilí příjemce dešifrovat význam jedinou překážkou, přestože jsou pravděpodobně překážkou největší.

Chyby na lexikální úrovni jsou pro příjemce také problém, přestože někdo by mohl argumentovat, že příjemci mohou zamýšlený význam jediné lexikální chyby v jinak přiměřeném výroku v cílovém jazyce rozkódovat. Tato domněnka předpokládá, že příjemci jsou si vědomi toho, že k chybě došlo a také jakého typu chyba byla. Jelikož si však příjemci z podstaty své role v komunikaci výskytu a typu chyby vědomi nejsou, je nepravděpodobné, že by zamýšlený význam ve zdrojovém jazyce mohli vždy přesně pochopit. Pokud si uvědomíme četnost, s jakou k chybám na lexikální úrovni dochází, potvrdí se nám nereálnost nároků, které v souvislosti s „dešifrováním“ chyb na adresáty informace klademe.

V situaci českého znakového jazyka je velmi náročné definovat, jak by mělo vypadat jeho „správné“ tlumočení, když jeho adresáti mohou být tak rozdílní. Jak uvádí Woodward (1998), u každého jazyka fungujícího v komunikaci mezi lidmi, ať mluveného, nebo znakového, existuje vysoká pravděpodobnost užívání jazykových variet. Rozdíly mezi jazykovými varietami znakových jazyků se nejčastěji vyskytují na rovině lexikální, dále na rovině fonologické, nejméně často se variety projevují na rovině gramatické. Většina jazyků je rozrůzněna působením kombinace několika výše uvedených faktorů.

V souvislosti se znakovými jazyky se nejčastěji hovoří o **teritoriální (regionální)** rozrůzněnosti, generační rozrůzněnosti a samozřejmě i o rozrůzněnosti **individuální**. Tato rozrůznění se ve znakových jazycích nejpatrněji projevují na rovině lexikální. Nejčastěji se na základě dostupných výzkumů jedná při tlumočení o problémy týkající se 1) **deformace znaku** (změny jednoho z parametrů znaku ve srovnání s běžně užívaným znakem), 2) **pohybu úst** v **produkci znaku** (adekvátní mluvní komponent je často nahrazen méně vhodným až nevhodným orálním komponentem), 3) **použití znaku** v **kontextu** (znak je formálně v pořádku, ale vzhledem ke kontextu je nevhodně použit), 4) **použití specifického znaku** (ze znaků běžné slovní zásoby je vytýkáme jako samostatnou skupinu znaků, a to především z důvodu jejich komplexní stavby) a 5) **užití terminologie**, resp. nevyužití známého, do značné míry ustáleného termínu obvykle používaného v podobných kontextech. Výše uvedený výčet je jen pracovního rázu a slouží pouze pro základní přehled.

Deformace znaku

Uvedeme si příklad na chybách při převodu znaku PRAČKA. Tlumočený text se týká situace, do které se pravděpodobně dostal každý tlumočník: koupě elektrospotřebiče, konkrétně pračky. Pračka je téměř v každé současné domácnosti, ani neslyšící rodiny nejsou výjimkou. Předpokládáme tedy, že znak PRAČKA patří do jádra slovní zásoby a v rámci komunitního tlumočení probíhá tlumočení v souvislosti

s pračkou nebo jiným podobným elektrospotřebičem běžně (oprava, reklamace, výběr vhodného typu při zařizování domácnosti, půjčka, spotřebitelský úvěr apod.). Navzdory všem uvedeným skutečnostem je znak PRAČKA používán tlumočníky v tlumočeném textu „neobvykle".

Podle Slovníku spisovné češtiny (2003) je pračka *stroj na praní prádla*. Ve Slovníku znakové řeči (1988: 173) je jako ekvivalent tohoto slova uvedeno slož. *prádlo* a *točit se*. Jako ekvivalent pro české „točit se" jsou ve Slovníku znakové řeči (1988: 247) uvedeny dvě varianty přiblížené slovním popisem a doplněné fotografií: *1 – sklopený ukazovák rýsuje vodorovný kroužek (tancovat, kruh atd.), 2 – proti sobě postavené ukazováky dělají kroužky (kolotoč, točit se kolem něčeho, rotace)*. Klasifikátor není ve slovníku explicitně uveden.

Podle neslyšících konzultantů je znak PRAČKA znakem složeným ze znaků PRÁT+TOČIT (prádlo v bubnu)+KLF(kvádrový objekt). Neslyšící rodilý mluvčí v kontrolním textu jako ekvivalent k českému výrazu „pračka" spontánně použil jednoduchý znak TOČIT SE. Důvodem pro tuto „zkratku" je velmi pravděpodobně jazyková ekonomie podpořená jasně daným kontextem (téma koupě pračky bylo uvedeno) a skutečností, že mluvčí v této situaci nepředpokládají komplikace v porozumění. Pouze v části textu, kde se popisuje důvod, proč není vhodná „pračka s horním plněním", použil neslyšící tlumočník znak TOČIT SE+ KLF(kvádrový objekt).

U tlumočníků se pro český výraz „pračka" objevuje mnoho různých forem. Všechny jsou vnímány jako srozumitelné, ale některé z nich jsou označeny za „neobvyklé", případně za chybné.

Pohyb úst při produkci znaku

Jak již víme, v českém znakovém jazyce podobně jako v ostatních znakových jazycích existují dvojí nosiče významu: manuální a nemanuální. Mezi významné nemanuální prostředky patří pohyby úst, tzv. orální a mluvní komponenty. Orální komponenty mají na rozdíl od mluvních komponentů často mnohem stabilnější podobu. Repertoár pohybů úst pro daný význam je omezený. Při použití mluvních komponentů se pohybujeme na škále od použití prvního písmene odpovídajícího ekvivalentu českého slova přes jeho menší či větší část až po jeho plnou artikulaci. Ve sledovaném tlumočeném textu došlo k zajímavého jevu. Na místě odpovídajícího mluvního komponentu byl v několika případech použit komponent orální. Vzhledem k tomu, že orální komponenty jsou specifickým prostředkem znakového jazyka užívaným v intrakulturní komunikaci neslyšících, patří jejich regulérní používání k problematickým oblastem v produkci českého znakového jazyka. Zároveň se jedná o oblast, která není ve znakových jazycích dostatečně popsána. Nejpravděpodobnějším důvodem nadužívání orálních komponentů je snaha o hyperkorektnost, snaha používat znakový jazyk „rodilých mluvčích", případně nedostatky ve výuce českého znakového jazyka. V případě použití orálního nebo mluvního komponentu v kurzech českého jazyka, které vyhodnotí lektor jako nevhodné nebo nestandardní, nedochází k upozornění na chybu pravidelně. Navíc je dle našich osobních zkušeností v mnoha případech možné setkat se v kurzech českého znakového jazyka pro veřejnost i pro specificky zaměřené skupiny odborníků (učitele, tlumočníky…) s nedůvěrou vůči slyšícím uživatelům znakového jazyka, která se promítá do výuky ve formě neochoty rozkrýt, rozebrat a vysvětlit pravidla pro použití těch jazykových prostředků, které náleží do jádra znakového jazyka a jsou typické pro jazykové chování výhradně jeho rodilých mluvčích. Při tlumočení tak tlumočník vychází obvykle ze svého jazykového citu a z tlumočnické či jazykové zkušenosti. K opravě a případnému uvedení na pravou míru dochází velmi zřídka: v běžné komunikaci se neslyšící adresát soustředí na porozumění celkovému významu, kterému většinou záměna orálního a mluvního komponentu nebrání.

Ve slovnících znakového jazyka bývá zachycena pouze manuální část znaku. Nemanuální část včetně pohybů úst ve slovníkovém heslu zpravidla chybí (pokud není součástí výkladu fotografie, ze které je možné s větším či menším úspěchem odpovídající pohyb úst vyčíst). Zájemce o osvojení nemanuálních prostředků se tak musí spolehnout na jejich vysledování výhradně při výuce znakového jazyka, případě ve spontánní komunikaci rodilých mluvčích.

Použití znaku v kontextu

Na několika místech byl v tlumočeném textu negativně hodnocen výběr znaků, resp. použití znaků, které mohou být v synonymickém vztahu se znaky doporučenými neslyšícími rodilými mluvčími; nejednalo by se přitom o synonyma úplná, ale částečná. Žádný ze slovníků českého znakového jazyka bohužel nepopisuje přesný význam a možnosti využití výrazu v různých kontextech. Jako příklad si uvedeme český výraz **hezký/pěkný.** Ten je ve Slovníku znakové řeči (1988: 55) uveden jen výraz HEZKÝ se slovním popisem *Palec a ukazovák sjíždí po tváři po bradu, kde se spojí. Chceme-li zdůraznit, je pohyb pomalejší*, který je možné využít pro hodnocení vzhledu obecně. Pokud však pozitivně hodnotíme vzhled věci, pak máme na výběr ještě minimálně jeden výraz PĚKNÝ, který má však mnohem užší význam a který není možné s odkazem na neslyšící konzultanty použít pro hodnocení fyzického vzhledu osob. Tento výraz byl v našem tlumočeném textu využit v kontextu hodnocení fyzického vzhledu ženy. Přestože český výraz „hezký/pěkný" nemá v tomto ohledu žádné podobné omezení, použití znaku PĚKNÝ pro hodnocení ženy bylo v projevu v českém znakovém jazyce označeno rodilými mluvčími (překladateli, tlumočnicí i konzultanty) jako nevhodné, avšak srozumitelné. Jedná se o problém „stylu" v tlumočení do cílového jazyka (znakového jazyka), omezeného stylového rejstříku tlumočníků. Lze se jen dohadovat, co stojí za touto tlumočnickou rezervou. Jedním z mnoha důvodu může být i nedokonale nastavené jazykové a tlumočnické vzdělávání a praktická průprava tlumočnických profesionálů.

Použití specifického znaku

Rodilí mluvčí používají tzv. specifické znaky stejně často jako jiné znaky z jádra znakové zásoby. Mnohé z nich totiž vyjadřují emoce a osobní názor (úsudek) velmi stručně a přiléhavě. Specifické znaky se tedy vyskytují ve výpovědích v českém znakovém jazyce poměrně často (Motejzíková 2003, Vysuček 2003, Vysuček 2009). V dostupných slovnících, které zachycují lexikální zásobu znakového jazyka tyto znaky nenajdeme. Jedná se totiž ve většině případů o slovníky překladové, jejichž zdrojovým jazykem je český jazyk. Slovníky obsahují abecední seznam českých slov, k nimž jsou přiřazovány jednotlivé znaky českého znakového jazyka. Specifické znaky ve většině případů není možné přeložit jedním ekvivalentem, jejich význam se mění v závislosti na kontextu. Z toho pak pramení problémy s překladem do češtiny, a tak se do překladových slovníků se zdrojovým českým jazykem mohou zapracovat jen velmi těžko.

V českém prostředí se specifickým znakům věnovala velká pozornost a komunita českých Neslyšících byla při seznamování veřejnosti s těmito jazykovým prostředky, typickými pro jejich intrakulturní komunikaci, otevřená. Není to samozřejmostí. V zahraničí (Velká Británie, Spojené státy americké) nejsou tyto prostředky zahrnuty do výuky v kurzech znakového jazyka, přestože jsou v přirozené komunikaci v tamních komunitách

neslyšících také frekventované. Podle tamních neslyšících se jedná o jazykové prostředky vlastní pouze neslyšícím, slyšící jim nemohou dokonale porozumět, především kvůli jejich silné vazbě na kulturu. Z toho důvodu je mnohdy komolí, používají v nevhodných kontextech, a tím je znehodnocují. To jsou pro tyto komunity pádné důvody pro vyřazení specifických znaků z osnov pro výuku v kurzech znakového jazyka. Zajímavá byla poznámka britských neslyšících v tom smyslu, že neslyšící se jen výjimečně mohou naučit mluvený jazyk ve všech jeho formách (k mluvenému jazyku mají kvůli hluchotě omezený přístup), pro komunikaci mají tedy k dispozici primárně jazyk znakový a pro komunikaci se slyšícím prostředím svou částečnou kompetenci v mluveném jazyce (v psané formě). Slyšící člověk podle nich nemá žádnou podobnou překážku v učení se znakovému jazyku (vidí dobře), a tak není důvod, proč by měl mít možnost získat dokonalou znalost obou jazyků (svého mluveného i „cizího" znakového jazyka). Neslyšící by tak už neměli nic, co by patřilo jen a výhradně jim, a slyšící lidé by jejich jazyk „ovládli" a často by ho i komolili. Specifické znaky se ve Velké Británii neučí ani v kurzech pro tlumočníky, ti se s nimi musí seznámit a intuitivně se je naučit používat pouze prostřednictvím vlastní aktivity v komunitě neslyšících, z přímé, spontánní komunikace s neslyšícími rodilými mluvčími.

Ve sledovaných textech se objevily specifické znaky, které byly po formální stránce v pořádku, obsahově byly srozumitelné, ale byly použity v nevhodném kontextu (tím se potvrzují obavy zahraničních neslyšících, že pro silnou vázanost na kulturu nemohou slyšící specifické znaky ovládnout ve všech směrech).

Použití termínů

Ve sledovaném textu nebylo užito mnoha termínů, ale potvrdil se předpoklad, že nejvíce tlumočnických odchylek od zdrojového textu a zároveň nejvíce jevů, které jsou z pohledu uživatele cílového jazyka pociťovány jako problematické, bude souviset právě s převodem terminologie do českého znakového jazyka.

Pozitivní je, že se tlumočníci neuchylovali automaticky ke kódování termínů prostřednictvím prstové abecedy, nepřeváděli je tedy jen vyhláskováním mluveného výrazu, ale snažili se o převod významu, i když se dopouštěli různých nepřesností a chyb. Zároveň se i pro oblast tlumočení českého znakového jazyka potvrdily závěry studie Kopczyńského (1994), jenž uvádí, že příjemci (výzkum byl proveden na mluvených jazycích) shodně označili za důležitější obsah než formu tlumočeného sdělení a velký význam kladli na terminologickou přesnost a plynulost tlumočení.

Neslyšící hodnotitelé hodnotili nedostatečnou vybavenost tlumočníků po stránce terminologické, která se projevila i v tlumočení relativně nenáročného textu, velmi kriticky.

Shrnutí problémů ze sledovaného tlumočeného textu může být pro tlumočníky českého znakového jazyka inspirací, na co se zaměřit při svém dalším sebevzdělávání a pro kolegy – tlumočníky mluvených jazyků to snad byl zajímavý vhled do problematiky tlumočení do vizuálního jazyka.

Použitá literatura:

KOPCZYŃSKI, A., 1994. Quality in Conference Interpreting: Some pragmatic problems. In: LAMBERT, S.; MOSER-MERCER, B., eds. *Bridging the Gap, Empirical Research in Simultaneous Interpreting.* Amsterdam; Philadelpia: John Benjamins Publishing Company, s. 87–99.

MOTEJZÍKOVÁ, J., 2003. Poznáváme český znakový jazyk V. Specifické znaky. *Speciální pedagogika* 13, č. 3, s. 218–226.

Slovník spisovného jazyka českého. 2. vyd. Praha: Academia, 1989.

VYSUČEK, P., 2003. *Specifické znaky*. Bakalářská práce. Praha. FF UK.

VYSUČEK, P., 2009. *Specifické znaky*. Diplomová práce. Praha: FF UK.

WOODWARD, J., 1998. Sociolingvistika. In: HOMOLÁČ, J., ed. *Komunikace neslyšících. Sociolingvistika (antologie* textů). 1. vyd. Praha: FF UK, s. 10–21.

MGR. NAĎA HYNKOVÁ DINGOVÁ, PH.D

Povede se připravit jazykovou zkoušku z českého znakového jazyka jako cizího jazyka?

Prelingválně neslyšící Češi mají ze zákona č. 384 Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob právo na plnohodnotné vzdělávání ve svém primárním jazyce, zde rozuměj v českém znakovém jazyce (ČZJ). Zákon již platí od roku 2008, ale k výrazným praktickým změnám nedošlo. Situace na školách, kde studují neslyšící žáci komunikující v ČZJ, tomu neodpovídá. Nejaktuálnější zpráva, která se tímto faktem zabývá, je z roku 2017 v rámci výběrového šetření České školní inspekce a jasně poukazuje na to, že neslyšící žáci komunikující v ČZJ nezískávají vzdělávání v jazyce, který je jim dostupný, protože velké množství pedagogů neovládá dostatečně ČZJ a ve školách není dostatek tlumočníků ČZJ ve vzdělávání. O dva roky dříve (2015) na tento fakt upozornila i Kancelář veřejného ochránce práv (KVOP). Tuto situaci projednával letos na jaře i Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením. Všechny tři instituce jasně deklarují ve svých zprávách či usneseních potřebnost vytvoření transparentního nástroje pro ověřování kompetencí v ČZJ jakožto cizím jazyce, čímž by byla zkouška z českého znakového jazyka jako cizího jazyka.

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany i Kancelář veřejného ochránce práv žádají a doporučují, aby to bylo právě Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), které má vytvoření této zkoušky zajistit. Další resorty, jichž se tlumočení ČZJ bezprostředně týká – Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV – tlumočení ČZJ funguje na principu sociální služby), Ministerstvo spravedlnosti (MS – soudní tlumočení) a Ministerstvo vnitra (MV – tlumočení na policii) na květnovém pracovním setkání, které s Asociací organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), KVOP a zmocněnkyní pro lidská práva Klárou Šimáčkovou Laurenčíkovou zajistila poslankyně Eva Decroix, problém neexistence zkoušky uznávají a přislíbily součinnost při implementaci, pokud zkouška vznikne.

Role České komory tlumočníků znakového jazyka

Zkouška z ČZJ jako cizího jazyka zajímá i Českou komoru tlumočníků znakového jazyka (dále Komora). Jejím cílem je hájit zájmy tlumočníků znakového jazyka (ZJ). Možná to bude znít zvláštně, ale o zkoušku z ČZJ jako cizího jazyka Komora velmi stojí. Z praktických důvodů: tlumočníci Komory hájí práva neslyšících lidí a mají potřebu prokázat svou znalost ČZJ na takové úrovni, jakou se prokazují i tlumočníci jiných, mluvených jazyků. Potřebují však standardizovanou zkoušku. Je velmi důležité uvědomit si, že prokazatelné jazykové kompetence v ČZJ a tedy i existenci této zkoušky potřebují všichni pracovníci, kteří pracují s neslyšícími lidmi: pedagogové, tlumočníci ZJ, sociální pracovníci, asistenti pedagoga a další.

Netřeba tady zdůrazňovat, že ČZJ je plnohodnotný jazyk srovnatelný s jinými přirozenými jazyky. Nicméně standardizovaná zkouška ověřující jazykové kompetence v ČZJ ještě neexistuje. A pokud by tlumočníci takovou zkoušku měli, mohli by získat vyšší sebevědomí v jazykových kompetencích a také pak hájit svá práva tlumočníka na lepší pracovní i finanční podmínky.

Přestože snahy o různé podoby jazykové zkoušky z ČZJ tu už v minulosti

byly, nešlo (byť s dobrými úmysly o nejlepší možné vzhledem k tehdejšímu stavu poznání) o transparentní a objektivní zkoušky, jaké například absolvují tlumočníci mluvených jazyků. Zásadní změnu přineslo v prosinci 2022 dokončení tvorby referenčního rámce pro znakové jazyky a popisu referenčních úrovní A1–B2 pro český znakový jazyk, jež v rámci projektu APIV A realizoval Národní pedagogický institut ČR (NPI). Výstupy tohoto projektu přinesly zásadní odborné předpoklady pro vytvoření zkoušky vztažené ke Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky (CEFR).

Pro širší kontext je třeba vzít na vědomí, že českým znakovým jazykem jako přirozeným jazykem se začali odborníci zabývat až kolem roku 1998, včetně založení samostatného oboru na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Do dnešní doby byl vykonán velký kus práce, na níž je možno při tvorbě zkoušky stavět.

První online schůzka pro členy Komory

Komora se v minulosti zkouškami z ČZJ také intenzivně zabývala, například v rámci certifikačního vzdělávacího programu, avšak nešlo primárně o jazykové, ale o tlumočnické zkoušky. Komora dostala možnost zúčastnit se jednání týkajících se jazykové zkoušky z ČZJ, vystupuje zde však jako pozorovatel a propagátor potřebnosti zkoušky. Do budoucna chce vyvrátit obavy ze zkoušky zejména směrem k tlumočníkům ČZJ. Ti se mohou obávat na základě předchozích špatných zkušeností z minulé zkoušky z ČZJ realizované různými institucemi (ty ovšem byly na vrcholu tehdejších možností), z nejistoty či nedostatku informací.

Právě s cílem nabídnout členské základně informace a diskusi na toto téma, svolala Komora na 26. června t. r. online schůzku, jejímž cílem bylo představit úsilí o realizaci zkoušky, odpovědět na otázky a vyvrátit případné obavy. Schůzky pro členy Komory se mimo jiné zúčastnili Mgr. Kateřina Pešková, Mgr. Petr Vysuček, Ph.D. et Mgr. Tamara Kováčová, kteří měli společný cíl seznámit zájemce s podobou jazykové zkoušky.

V úvodu online schůzky Kateřina Pešková seznámila účastníky s okolnostmi, jež předcházely vzniku potřeby takové zkoušky. V minulosti existovala snaha o komplexní, standardizované jazykové a komunikační zkoušky, ty ale nebyly objektivní. Je třeba uvědomit si, že jde o zkoušky dvě. Jedna testuje jazykové a komunikační dovednosti, druhá zase kompetence tlumočnické. Nyní se kvůli různým překážkám a také náročné časové dotaci od komplexní zkoušky upouští a zaměřuje se právě jen na jazykovou zkoušku na úrovni B2. Kateřina Pešková ujišťovala, že zkouška bude pro současné tlumočníky v praxi zvládnutelná a neměla by být překážkou, ale podporou. Okolnosti úsilí o zkoušku pak podrobněji vysvětlila Tamara Kováčová. V současné chvíli je třeba, aby MŠMT zajistilo na vytvoření zkoušky finanční prostředky. Zkouška z ČZJ jako cizího jazyka je prostě potřebná!

Naplňování práv neslyšících občanů

Na červnové online schůzce několikrát zaznělo, že neslyšící lidé mají práva a potřeby, jež je třeba naplňovat. Mají právo na kvalitní vzdělání a vzdělávání, to znamená, že je tu potřeba kvalitních a jazykově kompetentních pedagogů. Zde narážíme na systémový problém – podle zákona o pedagogických pracovnících jediní, kdo mohou neslyšící děti učit, jsou absolventi oboru Speciální pedagogika. Nicméně na těchto oborech absolventi nezískávají požadované jazykové kompetence v ČZJ, aby se s dětmi ve škole pro neslyšící bez problémů domluvili. Sami představitelé těchto vysokých škol říkají, že není možné věnovat jazykové přípravě tolik času, kolik je potřeba vzhledem k dosavadním požadavkům na akreditace, s nimiž není kompatibilní tento časový nárok na dostatečnou jazykovou přípravu. Do praxe tak vstupují pedagogové neslyšících dětí s nedostatečnými kompetencemi v ČZJ. Existence zkoušky by pak mimo jiné měla přispět k tomu, aby pedagogičtí pracovníci měli příležitost k objektivní reflexi svých jazykových kompetencí a jasněji popsanému cíli pro další vzdělávání v ČZJ, včetně podpory dosahování požadované jazykové úrovně na VŠ v rámci pregraduální přípravy pedagogů.

V dalším kontextu je jistě zajímavé, že MPSV, jež platí tlumočnické služby jako sociální služby, v tuto chvíli nepožaduje, aby tlumočník ČZJ měl v ČZJ transparentně ověřené kompetence. Tito tlumočníci pak mají naplňovat právo neslyšících na přístupnou komunikaci.

Příprava zkoušky

Na základě předchozích zkušeností s tvorbou referenčního rámce pro znakové jazyky, popisů referenčních úrovní A1–B2 a profesionálních jazykových zkoušek, odhadujeme čas nutný ke tvorbě zkoušky na cca 3 roky. Musí se na ní podílet neslyšící i slyšící odborníci na český znakový jazyk, CEFR, pracovníci zajišťující jazykové testování, lektoři ČZJ, tlumočníci zprostředkovávající komunikaci v rámci týmu a další experti. Z předběžné kalkulace odhadujeme celkové náklady na 40 milionů, pro něž by bylo ideální využít zdrojů z aktualizovaného Národního plánu obnovy nebo z Operačního programu Jan Amos Komenský. Zkouška by měla směřovat k úrovni B2 dle CEFR a její součástí by měly být i materiály pro přípravu na ni. Je třeba dodat, že půjde pouze o čistě jazykovou zkoušku, nikoli zkoušku tlumočnickou, jež by aspirovala na ověřování dalších tlumočnických kompetencí.

Obavy nejsou na místě

Obavu z této zkoušky nemusí mít lidé, kteří již mají tlumočnickou praxi, v současné době však nemají žádný papír, potvrzení. Pokud ho tlumočníci budou mít, mohou pak bojovat o lepší postavení tlumočníků, lepší pracovní i platové podmínky. Velmi často se stává, že dobří tlumočníci odchází za lépe placenou prací. Obecně by mělo být územ, že kdo chce tlumočit, měl by mít zkoušku. Jen pro zajímavost, pokud někdo chce studovat na univerzitě v Americe, musí mít znalost anglického jazyka na úrovni C1. V neposlední řadě je třeba, aby tlumočníci tuto zkoušku chtěli, protože jsou na straně neslyšících lidí. Svou prací, tlumočením a překlady hájíme porozuměním neslyšících lidí jejich práva.

V případě, že by se někdo chtěl stát tlumočníkem, i tato zkouška je pro něj profesním odrazem a nasměrováním k dalšímu studiu. Když bude mít prokázanou jazykovou úroveň B2, bude se moci zaměřit na získávání tlumočnických dovedností.

Na závěr

Neslyšící osoby mají práva deklarovaná na mnoha místech. K jejich naplnění je třeba tlumočníků znakového jazyka, kteří mají dostatečné jazykové kompetence v ČZJ. Vytvoření zkoušky je tedy cestou, jak podpořit naplnění práv osob se sluchovým postižením.

Komora plánuje navazující schůzku pro další tlumočníky včetně těch, kteří nejsou jejími členy. Toto téma bude také jedním bodem programu na Setkání tlumočníků ČZJ dne 14. října 2023 v prostorách Jednoty tlumočníků a překladatelů na Senovážném náměstí v Praze.

Mgr. MILENA BROŽOVÁ,
Mgr. MICHAELA DUDKOVÁ,
Mgr. TAMARA KOVÁČOVÁ

Podzimní jeronýmský výlet – tentokráte do Roudnice nad Labem

Milé kolegyně a milí kolegové,
náš patron má svátek 30. září a my jej uctíme výletem **v sobotu 23. září 2023**. Naším cílem bude tentokrát **klášter augustiniánů kanovníků v Roudnici nad Labem**.

Klášterní komplex byl vybudován spolu s kostelem Narození Panny Marie ve 14. století a je nejvýznamnější gotickou památkou Podřipska. V rámci komentované prohlídky navštívíme kromě kostela i další středověké prostory: křížovou chodbu a rajský dvůr, kapitulní síň s freskami a bývalou knihovnu.

Pojedeme z hlavního nádraží rychlíkem Labe (směr Děčín) v **8:45** a v Roudnici budeme v **9:42**. Do vlaku je možno přistoupit také ve stanicích Praha-Holešovice v 8:55 nebo Praha-Podbaba v 9:00. S lítačkou lze koupit jízdenku ze stanice Praha-Podbaba. Z nádraží je to jen pár minut ke klášteru, kde nás bude v 10:00 očekávat náš průvodce. Prohlídka trvá cca hodinu a vstupné činí: základní 100 Kč, snížené (mládež a senioři nad 65 let) 80 Kč a k tomu si účtují 50 Kč na osobu za průvodce.

Po prohlídce a případném posilnění v cukrárně se turisté vydají na nenáročný asi desetikilometrový okruh kolem Roudnice. Půjdeme po rovině, polem po modré do Rovné a pak po červené do Krabčic a zpět. Výlet, jak velí tradice, zakončíme dobrým obědem v Zámecké restauraci.

Vlaky zpět do Prahy jezdí ve dvouhodinových intervalech: rychlíky ve 12:14, 14:14, 16:14 atd. a jízda trvá hodinu; osobní vlaky končící na Masarykově nádraží jezdí v 12:54, 14:54, 16:54 atd., jízda trvá 1 hodinu 22 minut a s lítačkou si lze koupit jízdenku do stanice Praha-Sedlec.

Zveme srdečně všechny, kdo mají chuť prohlédnout si zajímavou památku, projít se a setkat se s kolegy.

ALENA ŠOURKOVÁ

Nominace na Cenu Františka Filipovského za dabing

Výsledky 29. ročníku Ceny Františka Filipovského za dabing budou slavnostně vyhlášeny a ceny předány v Přelouči, tradičně o třetí zářiové neděli (16. 9. 2023), Mezinárodním dni kulturního dědictví. Zde přinášíme nominace na jednotlivé ceny, jak o nich rozhodla odborná porota a hlavní pořadatelé, což je Filmový a televizní svaz FITES, Herecká asociace a Město Přelouč.

Cena Františka Filipovského za nejlepší mužský herecký výkon v dabingu

(uděluje Město Přelouč)
Zdeněk Junák
za roli dědečka ve filmu **Kvik** (Oink)
vyrobilo BST Audiovisual Media, s.r.o
Igor Bareš
za roli L.S.Lowryho ve filmu **Paní Lowryová a syn** (Mrs Lowry & Son)
vyrobila Česká televize
Jiří Korn
za roli Geppetta ve filmu **Pinocchio Guillerma del Tora** (Guillermo del Toro's Pinocchio)
vyrobila DW Agentura

Cena FF za nejlepší ženský herecký výkon v dabingu

(uděluje Město Přelouč)
Martina Hudečková
za roli matky Niny v seriálu **Máma** (Mama)
vyrobila Česká televize
Jitka Moučková
za roli Amy v seriálu **Od nuly** (From Scratch)
vyrobila Společnost Iyuno SDI-Group
Hana Talpová
za roli Elizabeth Lowryové ve film **Paní Lowryová a syn,** (Mrs Lowry & Son)
vyrobila Česká televize

Zvláštní cena poroty za dětský herecký výkon v dabingu do 15 let věku dítěte „Kouzelný prsten"

(uděluje Herecká asociace; garantem je Ondřej Kepka)
Kristian Páca
za roli Mikuláše ve filmu **Mikulášovy patálie: Jak to celé**

začalo (Le Petit Nicolas: Qu‘est-ce qu‘on attend pour être heureux ?)
vyrobilo Studio Fontána
Kristian Páca
za roli Pinocchia ve filmu **Pinocchio** (Pinocchio)
vyrobilo Iyuno SDI Media
Jan Musil
za roli (Pinocchia/Carlo) ve filmu **Pinochio Guillerma del Tora**, (Guillermo del Toro‘s Pinocchio)
vyrobila DW Agentura

Cena FF za mimořádné dabingové zpracování audiovizuálního díla

(uděluje Český filmový a televizní svaz FITES, z. s.)
film **Mžitky** (Powidoki)
Režie: Elmar Kloss
Česká televize
film **Paní Lowryová a syn** (Mrs Lowry & Son)
Režie: Alice Hurychová
Česká televize
film **Pinocchio Guillerma del Tora** (Guillermo del Toro’s Pinocchio)
Režie: Jakub Hejdánek
DW Agentura

Cena FF za dabingové zpracování tv seriálu

(uděluje Český filmový a televizní svaz FITES, z. s.)
seriál **Císařovna** (The Empress)
Režie: Daniel Košťál
Iyuno – SDI Media
seriál **Máma** (Mama)
Režie: Jozef Kušnír
Česká televize
seriál **Rodina 1–5** (Porodica)
Režie: Petr Pospíchal
Česká televize

Cena FF za dabingové zpracování televizních nebo filmových snímků animované a dětské tvorby

(uděluje Město Přelouč)
film **Kocour v botách: Poslední přání** (Puss in Boots: The Last Wish)
Režie: Kateřina Březinová
LS Productions, s.r.o.
film **Kvik** (Oink)
Režie: Aleš Zbořil
BST Audiovisual Media, s.r.o.
film **Mikulášovy patálie: Jak to celé začalo** (Le Petit Nicolas: Qu‘est-ce qu‘on attend pour être heureux ?
Režie: Jiří Sádek
Studio Fontána

Cena FF za překlad a úpravu dabovaného audiovizuálního díla

(uděluje Jednota tlumočníků a překladatelů za přispění Obce překladatelů)
seriál **De Gaulle 1–6** (De Gaulle)
Překlad: Gabriela Kliková
Dialogy: Alena Fišerová
Česká televize
film **Edith Piaf** (Edith Piaf)
Překlad: Jolana Kubíková
Dialogy: Helena Čechová
Česká televize
film **Paní Lowryová a syn** (Mrs Lowry & Son)
Překlad: Zuzana Josková
Dialogy: Pavlína Vojtová
Česká televize

Cena Františka FF za zvuk dabingu

(uděluje Asociace pracovníků se zvukem a OAZA / Ochranná asociace zvukařů – autorů z. s.)
seriál **Podivné věci 4. série** (Stranger Things S4)
Zvuk: Tomáš Paulas
Iyuno - SDI Media
film **Princezna Rebelka** (Pil)
Zvuk: Michal Vašica
Tvůrčí skupina Josefa Petráska ve studiu Pro-Time
film **Vládci vesmíru** (Masters of the Universe)
Zvuk: Adolf Vojta
Česká televize

Převzato z **https://www.cffd.cz/**,
kde najdete i další podrobnosti o soutěži a zajímavosti o dabingu.

Dále vyšlo (nebo vyjde)...

Anglicko-český slovník fyzioterapie / Helena Gorelová, Markéta Blažejová. 1. vyd. Praha: Galén, 2023. ISBN 978-80-7492-659-4. Kč 690,00.

Příručka němčiny pro české lékaře v zahraničí / Ondřej Lukáč. Praha: Galén, 2023. ISBN 978-80-7492-644-0. Kč 500,00.

Ukrajinsko-český konverzační slovník v obrázcích / Andrij Anatolijovyč Ševčenko. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2023. ISBN 978-80-9073-215-5.

Hantec snadno a rychle / Aleš Marek, Stanislav Zajíček. Tišnov: Miroslav Klepáček – Sursum, 2023. ISBN 978-80-7323-389-1.

Slovník Generace Z pro rodiče a učitele / Aneta Košíková, Nela Pliešovská, Karel Komínek, Jakub Roh. 1. vyd. Brno: Než zazvoní, 2023. ISBN 978-80-11-03413-9.

Slovar'novych frazem i kollokacij russkogo jazyka / Mariia Dobrova. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2023. ISBN 978-80-244-5978-3. Kč 399,00.

Jazyky v komunikaci neslyšících: český znakový jazyk a čeština / Alena Macurová, Radka Zbořilová, Lucie Šrůchová. 2. vyd. Praha: Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovy, 2023. ISBN 978-80-246-5615-1. Kč 330,00,

Atlas klimatické změny: změny v atmosféře a rizika oteplování / Ondřej Přibyla, Ondřej Pechník, Jiří Lněnička, Kristína Pšorn Zákopčanová. 3. vyd. Brno: Otevřená data o klimatu, 2023. ISBN 978-80-11-03296-8.

Náš svět v číslech. Encyklopedie úžasných faktů. Praha: Slovart, 2023. ISBN 978-80-276-0626-9. Kč 499,00.

Alfabet: Prague modern architecture / Vladimír Šlapeta, Patrik Líbal, Daniel Ivanov. 1. vyd. Praha: Czech Architecture Week, 2023. ISBN 978-80-908986-2-2.

Alfabet pražské moderní architektury / Vladimír Šlapeta, Alan Záruba. 1. vyd. Praha: Czech Architecture Week, 2023. ISBN 978-80-908986-0-8.

Česká a slovenská architektura / Vladimír Šlapeta, Matúš Dulla, Daniel Ivanov. 1. vyd. Praha: Czech Architecture Week, 2023. ISBN 978-80-908986-4-6.

České hrady, zámky a tvrze V / Franz Alexander Heber. Praha: Argo, 2023. ISBN 978-80-257-3771-2. Kč 1878,00.

Atlas našich hornin: Čechy – Morava – Slovensko: rozšířené vydání / Richard Jan Hons. 2. vyd. Praha: Richard Hons, 2023. ISBN 978-80-11-03550-1.

Druhá světová válka 1939–1945. 1. vyd. Praha: Naše vojsko – knižní distribuce, 2023. ISBN 978-80-206-1607-4.

Moje pocity: encyklopedie pro děti / Vanessa Green Allen; 1. vyd. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2094-7.

Academia: Praha 2023, 2024

Minerály pod nohama, v průmyslu a ve sbírkách / Dalibor Velebil. 2. vyd. ISBN 978-80-200-3486-1.

Atlas vodních a mokřadních rostlin České republiky / Jana Navrátilová, Kateřina Šumberová, Andrea Kučerová, Jan Květ. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3488-5.

Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách / Pavel Zahradník, Pavel Vlček a kol. ISBN 978-80-200-3261-4. Kč 1600,00.

Euromedia Group: Praha 2023, 2024

Kniha medicíny. 1. vyd. ISBN 978-80-242-9291-5.

Kniha filmu 1. vyd. ISBN 978-80-242-8779-9. Kč 759,00.

115 magických fotbalových momentů / Alberto Bertolazzi, Stefano Fonsato. 1. vyd. ISBN 978-80-242-9273-1.

Encyklopedie úžasných zajímavostí. 1. vyd. ISBN 978-80-242-9382-0.

Atlas rostlin: přes 900 rostlin, mechorostů a hub / Heiko Bellmann. 2. vyd. ISBN 978-80-242-9344-8.

Kočičí slovník / Lili Chin. 1. vyd. ISBN 978-80-242-9292-2.

Objevujte planetu Zemi: průvodce po naší planetě a po silách, které ji utvořily / Geordie Torr. 1. vyd. ISBN 978-80-242-9418-6.

Grada Publishing: Praha 2023

Neurologie pro humanitní obory / Miroslav Orel. 1. vyd. ISBN 978-80-271-3312-3.

Moje první kniha o mikrobiologii / Eduard Altarriba, Sheddad Kaid-Salah Ferrán. 1. vyd. ISBN 978-80-271-3420-5. Kč 299,00.

Moje první kniha o lidském mozku / Pablo Berrecheguren. 1. vyd. ISBN 978-80-271-3523-3. Kč 289,00.

MGR. ALENA ŠOURKOVÁ

ToP
(tlumočení-překlad)

Číslo 149 ročník XXXIV – 2023
podzim 2023
ToP (tlumočení-překlad)
Odborný bulletin Jednoty tlumočníků a překladatelů
ISSN 1210-4159 (tištěná verze, 1990–2014)
ISSN 2336-8888 (elektronická verze od 2015, platí i pro elektronický archiv starších ročníků)
JTP je členem Mezinárodní federace překladatelů FIT – Féderation internationale des traducteurs, organizace třídy „A“ uznané UNESCO.

šéfredaktor Petr Kautský
redakční rada Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc., Amalaine Diabová, Ing. Miroslav Herold, CSc., PhDr. Milan Hrdlička, CSc., Mgr. Edita Jiráková Ph.D., Mgr. Marie Kopecká, PhDr. Andrej Rády, PhDr. Tomáš Svoboda, Ph.D., Mgr. Alena Šourková, Mgr. Andreas Weber

redakce
JTP – ToP, Senovážné nám. 23,
110 00 Praha 1
Telefon: 224 142 312
E-mail: jtp@jtpunion.org
www.jtpunion.org
Facebook: jtp@jtpunion.org

předplatné 2023 v ČR 200 Kč,
v zahraničí 10 eur
Cena jednoho čísla 70 Kč
Zdarma členům JTP, ASKOT a řádným členům České komory tlumočníků znakového jazyka
Bankovní účet: 2800245144/2010
BIC: FIOBCZPPXX
IBAN: CZ5020100000002800245144

Registrace MK ČR 6198 TS: 7B B1.
Čtvrtletník. Vychází jen ve formátu PDF.
Uzávěrka tohoto čísla 31. 8. 2023.
Vydala © Jednota tlumočníků a překladatelů, IČ CZ002505676.

Za obsah článků odpovídají autoři. Texty neprošly jazykovou úpravou. Příspěvky nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce. Příspěvky se nehonorují. Příspěvky zde otištěné nesmí být reprodukovány v žádné formě, ani elektronickým či mechanickým způsobem, včetně systémů pro ukládání a vyhledávání informací, bez souhlasu držitelů copyrightu. Citace z textů možno přetisknout pouze s uvedením zdroje.

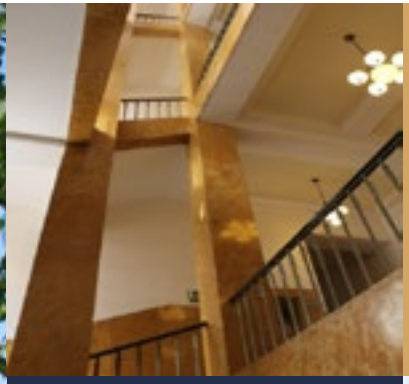

smosk CENTRUM

Pronájem kanceláří

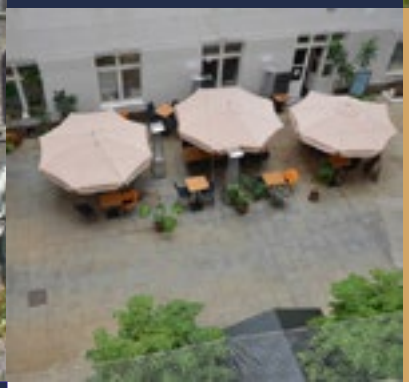

dobré ceny
příjemné prostředí
výborná dostupnost
široká paleta služeb

Pište na

pronajmy@smosk.cz

Pronájmy kanceláří

Nabízíme kanceláře pro Vaše podnikání. Kanceláře si můžete pronajmout jednotlivě i po větších celcích. Kanceláře jsou vzdušné s vysokými stropy a výhledem na náměstí, do parku nebo do atria.

Jak k nám?

- **metrem**: A - Můstek, B - Můstek, Náměstí Republiky, C - Hlavní nádraží,
- **tramvají**: Jindřišská, Masarykovo nádraží,
- **vlakem**: Hlavní nádraží, Masarykovo nádraží
- **autem** - pro ojedinělé případy nabízíme omezené množství parkovacích míst

O komplexu

Komplex budov se nachází v centru Prahy přímo **u Jindřišské věže**. V komplexu můžete využít paletu služeb od restaurací přes poradenské služby až ke zdravotnickému zařízení. Můžete využít několika osobních výtahů i jednoho nákladního. V blízkosti naleznete park, hlavní poštu nebo multikino.

Senovážné náměstí 23
Praha 1, 110 00

Více informací na **www.smosk.cz**
+420 224 14 2313, +420 224 14 2314